

COĞRAFI BİLGİ VE BECERİLERİ GÜNLÜK YAŞAMA AKTARMA DURUMLARININ İNCELENMESİ: BAĞCILAR İLÇESİ ÖRNEĞİ 1

Examination Of The State Of Transfer Of Geographical Knowledge And Skills To Daily Life: The Case of Bağcılar District

Öğretmen. Kübra KOÇ

Sarıkamış Şehit İlhan Yıldız Anadolu Lisesi, Kars/TÜRKİYE

ORCID ID: <https://orcid.org/0000-0003-1098-4624>

Prof. Dr. Okan YAŞAR

Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi Eğitim Fakültesi Türkçe ve Sosyal Bilimler Eğitimi Bölümü, Çanakkale/TÜRKİYE

ORCID ID: <https://orcid.org/0000-0001-8881-4639>

ÖZET

Coğrafya derslerinden elde edilen bilgi ve becerilerin ne kadarının günlük yaşamda kullanıldığı, coğrafya eğitiminin başarısını ortaya koymaktadır. Günlük yaşamda kullanılan her coğrafi bilgi ve beceri anlamlı ve kalıcı öğrenmenin gerçekleştiğinin bir göstergesidir. Bu araştırmanın amacı öğrencilerin coğrafi bilgi ve becerileri günlük yaşama aktarma düzeylerini belirlemektir. Çeşitli değişkenler açısından coğrafi bilgi ve beceriler sorgulanarak günlük yaşamda kullanılma düzeyi araştırılmıştır.

Araştırma modelini tarama (survey) modeli oluşturmaktadır. Bu çalışmada öğrencilerin coğrafi bilgi ve becerileri günlük yaşama aktarma durumlarını belirlemek amacıyla anket formu geliştirilmiştir. Araştırmanın örneklemini ise 2018- 2019 eğitim ve öğretim yılında İstanbul ili Bağcılar ilçesinden seçilen ortaöğretim kurumları öğrencileri oluşturmaktadır. Katılımcıların belirlenmesi sürecinde farklı okul türleri, sınıf düzeyleri, eğitim ve öğretim alınan farklı bölümler olması kriterleri esas alınmıştır. Araştırma sonucunda elde edilen verilere göre öğrencilerin coğrafi bilgi ve becerileri günlük yaşama aktarma düzeylerinin 3,35 ortalamaya sahip olduğu tespit edilmiştir. Bu düzey "Orta" olarak ifade edilmektedir. Bu doğrultuda öğrencilerin coğrafi bilgi ve becerileri günlük hayatta uygulama düzeylerinin yeterli seviyede olmadığı sonucuna varılmıştır. Öğrenciler arasında cinsiyete dayalı bir farklılaşma bulunmadığı, sınıf düzeyleri, okul türleri, okumakta oldukları bölüm ve ebeveyn eğitim düzeyleri değişkenlerine göre ise farklılaşma olduğu sonucuna varılmıştır. Bununla birlikte öğrencilerin Fiziki Coğrafya konularını kavramakta zorlandıkları, Beşeri ve Ekonomik Coğrafya konularını ise daha kolay öğrenerek günlük yaşama aktardıkları sonucuna ulaşılmıştır. Öğrencilerin coğrafi bilgi ve becerileri günlük yaşama aktarma düzeyinin artırılması için dersler işlenirken çağdaş öğretim yaklaşımlarının kullanılması, yakın çevreden konuların örneklendirilerek verilmesi ve coğrafya eğitiminin toplumun her alanına indirgenmesi önerilmektedir.

Anahtar Kelimeler: Coğrafya Eğitimi, Coğrafi Bilgi, Coğrafi Beceri, Yakından Uzağa ve Güncellik İlkeleri

ABSTRACT

To what extent of the knowledge and skills obtained from geography lessons are used in daily life reveals the success of geography education. Every geographical knowledge and skill used in daily life is an indication of the realization of meaningful and permanent learning. The aim of this research is to determine the level of students' transfer of geographical knowledge and skills to daily life. Geographical knowledge and skills were questioned in terms of multiple variables and thus the level of use in daily life was investigated.

The research model is constituted based on survey model. In this study, a questionnaire was developed to determine the students' transfer of geographical knowledge and skills to daily life. The sample of the research consists of students from secondary education schools selected from Bağcılar district of Istanbul in the 2018- 2019 academic year. In the process of determining the participants, the criteria of different school types, grade levels, different departments where education and training are received were taken as basis. According to the data obtained as a result of the research, it was determined that

¹ Bu makale; 27.01.2021 tarihinde Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi'nde kabul edilen "Coğrafi Bilgi ve Becerileri Günlük Yaşama Aktarma Durumlarının İncelenmesi: Bağcılar İlçesi Örneği" adlı Yüksek Lisans tezinden üretilmiştir.

the students' level of transferring geographical knowledge and skills to daily life had an average of 3.35. This level is referred to as "Intermediate". In this direction, it has been concluded that the students' level of adaptation and implementation of geographical knowledge and skills in daily life is not at the desired sufficient level. There is no gender-based differentiation among students; It has been concluded that there is a differentiation according to the variables of grade levels, school types, the department they are studying and parents' education levels. Nevertheless, it was concluded that the students had difficulty in comprehending the subjects of Physical Geography, and that they learned the subjects of Human and Economic Geography more easily and transferred them to daily life. In order to increase students' level of transferring geographical knowledge and skills to daily life, it is recommended to use contemporary teaching approaches, to give examples from the immediate environment, and to reduce geography education to all segments of society.

Keywords: Geography Education, Geographic Knowledge, Geographic Skill, Principles of Proximodistal and Up-To-Dateness

1. GİRİŞ

Coğrafya, dünyayı fizikî ve beşerî boyutta bir araya getirip bütünleştiren bir disiplindir. Coğrafyanın konuları, yeryüzü ve ona şekil veren süreçler, insan ve doğal ortam arasındaki ilişki, mekân ve insan arasındaki bağlantıdır. Ancak yirminci yüzyılın ikinci yarısından itibaren doğa üzerinde giderek daha fazla baskının oluşması doğa-insan ilişkisinde olumsuzlukları ve çevre sorunlarını gündeme getirmiştir. Günümüzde de şu gerçek netleşmiştir; yaşanabilir bir dünya için insanoğlunun doğayla uyumlu hareket etmesi gerekir. Doğal afetler ve çevre sorunları günümüzde doğa-insan etkileşiminde son derece önemli konulardır. Coğrafya Dersi Öğretim Programında doğaya duyarlı ve bilinçli insan yetiştirmek temel amaçlardan biri haline gelmiştir. Bu anlamda coğrafya öğretiminde yaşanan ortamı, ülkeyi ve dünyayı algılama, öncelikli amaçlardandır (Akşid ve Şahin, 2011:2-4).

Bilginin kalıcılığını belirleyen faktörler arasında insanların ihtiyaçları ve günlük yaşama aktarılma başarısında saklıdır. Yapılan araştırmalar sonucunda öğrencilerin de hayatında ihtiyaç duyduğu bilgileri daha iyi kavradıkları, kendisi için anlamlı olan bilgi ve becerileri hayatlarına daha çok aktardığı gözlemlenmiştir. Geçmişte öğrenciler tarafından coğrafya derslerinin günlük yaşamdaki önemi anlaşılamadığı için pek önemsenmemiş ve bilişsel yeterlilikler beceri haline dönüştürülemediği (Şahin, 2001). Coğrafya öğretiminde öncelik bilginin günlük yaşamdaki işlevselliği olmalıdır. Eğer öğrenilen bilgi ve beceri günlük yaşamda kullanılmıyorsa gereksiz bilgi yığını olarak kabul edilecektir. Öğrenciler tarafından bu tür coğrafi bilgiler günlük hayatta kullanılmamaktadır (Akınoğlu, 2005).

Günümüzde ortaöğretim kurumlarında okumakta olan öğrenciler faydacı bir bakış açısı ile derslere yaklaşmaktadır. Derslerde edindikleri bilgi ve becerilerin kalıcılığı öğrencilerin hayatlarında o bilgi ve beceriyi kullanması ile doğru orantılıdır. Öğrencilerin derslerde edindikleri bilgilerin kullanma sıklığı arttıkça kalıcılık da artacaktır. Öğrenciler coğrafya dersinde gördüğü bilgi ve becerileri çevresindeki olaylarla, durumlarla ilişkilendirmelidir. Eğer ilişkilendirme, bağlantı kurma sağlanamıyorsa bir süre sonra unutulmaktadır. Öğrenciler coğrafya derslerinde öğrendikleri bilgilerin, yakın çevrelerindeki çeşitli olaylar, ilişkiler ve özellikler ile bağlantısını yeterince kuramıyorsa; verilen coğrafya öğretiminin tartışılması zorunlu hale gelmektedir (Tomal, 2009: 230).

Coğrafya dersi kazanımları oluşturulmaya çalışılırken yakından uzağa ilkesi dikkate alınarak başlanmalıdır. Öğretim ilkelerinden biri olan yakından uzağa ilkesi ders kazanımlarının oluşturulmasında etkili olduğu ve böylece bireylerin yaşadıkları alandan örneklerle daha kolay öğrendikleri belirlenmiştir (Kayalı, 2008). Böylece öğrencilerin yakın çevreden bilgi ve becerileri kazanıp uzak çevreye transfer yapmaları kolaylaşmaktadır. Öğrencilerin yaşadıkları alanı öğrenme istekleri öğretim kapsamına alınırsa öğrencilerin güdülenmesi artacaktır. Yaşadığı çevrede gördüğü insan- çevre ilişkileri derste örnek olarak verildiğinde öğrencilerin öğrenmeleri daha kalıcı olacak ve konuların somutlaştırılması sağlanacaktır.

Coğrafi bilgiyi bilen ve kullanan her birey yaşadığı alanı eldeki imkânlarla güçlü bir şekilde yapılandırmakta ve geliştirmektedir. Bu bireyler, toprak, bitki, yer altı zenginlikleri ve nüfus gibi bileşenlerden nerede, nasıl ve ne ölçüde yararlanacağını bilmektedirler. Coğrafi bilgi ve beceri insan yaşamının her alanında vardır ve günlük yaşama da aktarılıp kullanılmalıdır.

Coğrafya biliminin konuları ile günlük yaşamda sık sık karşılaşmaktadır ve bu durum dünyayı daha iyi anlamamıza yardımcı olmaktadır (Çağlayantaş, 2008). Coğrafya derslerinde öğrencilere aktarılan bilgiler hayatın her anında kullanılmaktadır. Adresi tarif ederken, yaşayacağımız evi seçerken, evimizi inşa ederken, kapı ve pencerelerin hangi yöne konulacağına kadar birçok alanda coğrafi bilgiler günlük yaşamda kullanılmaktadır. Başka bir ifadeyle öğrencilerin coğrafya dersine olan ilgilerinin artabilmesi için günlük

yaşamla ilişkilendirilmesi gerekmektedir. Fakat coğrafya dersinden elde edilen bilgi ve beceriler öğrencilerin günlük yaşamlarında yeterince yer almamaktadır (Memişoğlu ve Öner, 2013). Bu durum öğrencilerin coğrafya dersine karşı olumsuz tutum sergilemesine yol açmaktadır.

Coğrafi bilgileri güncellik ilkesine uygun şekilde öğretmek ve öğrenmek bilgilerin kalıcılığını arttırmaktadır (Çepni ve Aydın, 2018). Eğitim ve öğretimde güncellik ilkesine önem verilmesi öğrencilerin derse olan ilgilerini artırır. Bu durum ders başarısı üzerine olumlu etki yapmaktadır (Tomal, 2009). Öğrencilere salt ansiklopedik bilgileri ezberletmek coğrafya eğitimine uygun bir öğretim şekli değildir. Coğrafya eğitimi esnasında, konu ile ilgili güncel coğrafi olayları vermek öğrencilerin dikkatlerini çekmektedir. Hatta coğrafya eğitiminde güncellik ilkesi ile ilgili birçok örnek bulunmaktadır (Doğanay, 2002).

2005 yılından günümüze uygulanmakta olan yapılandırmacı eğitim anlayışı ile bilgi ve becerilerin günlük yaşamda daha çok kullanılabilir hale gelmesi amaçlanmaktadır. Günümüzde yürürlükte olan 2018 coğrafya dersi öğretim programı, bilgilerin işlevsel olarak kullanılmasını amaçlamış ve çeşitli etkinliklerle bilgi ve becerilerin kalıcılığı desteklenmiştir. Öğrencilerin çevrelerinde gördükleri olayların derse taşınması halinde coğrafi bilgilerde kalıcı öğrenme sağlanacaktır.

2. PROBLEM DURUMU

Yaşanılan coğrafya şüphesiz ki günlük yaşamımızın her anında yer almakta ve kendini hissettirmektedir. Bulduğumuz mekânın konumu, yaşadığımız evin cephesi, belli bir konuma nasıl gidileceği, çevremizdeki bitki çeşitleri, esen rüzgârın soğutucu ya da ılımanlaştırıcı etkileri gibi birçok konu hakkında fikir yürütmemizi, çevremizi tanımamızı ve analiz etmemizi sağlar. Günümüzde her ne kadar öğrenci merkezli öğretim metot ve teknikleri söz konusu olsa da coğrafya derslerinde öğrenilen bilgiler tam olarak günlük yaşamda işlevsellik kazanmamış, hayata aktarımı kısıtlı kalmıştır (Şahin, 2001).

Ortaöğretim coğrafya derslerinde çeşitli coğrafi bilgi ve beceriler öğrencilere verilmektedir. Fakat bu bilgilerin ne kadar kalıcı izler bıraktığını ifade eden net bir ölçme aracı yoktur. Coğrafi bilgilerin ne kadar kalıcı ve yararlı olduğunu anlamak için bireylerin günlük yaşamda hangi sıklıkla kullanıp kullanmadıklarına bakmak daha doğru bir yaklaşım olacaktır. Öğrenciler coğrafya derslerinden elde ettikleri bilgi ve becerileri günlük yaşamda kullanmıyorsa, çeşitli olay ve olgular arasında bağlantı kuramıyorsa bireye aktarılan bilginin ansiklopedik bir mahiyet taşıdığı açıktır (Tomal, 2009). Bu durum yaşanılan ve fark edilen bir problemdir. Bilgi ve becerilerin günlük yaşama aktarılamaması ve işlevsellik kazanmaması önemli bir problem olarak düşünülmektedir. Ortaöğretim öğrencilerinin coğrafya derslerinde elde ettiği bilgi ve becerileri günlük hayata aktarmaları ve günlük yaşamda kullanılma durumlarının yeterli olup olmadığının tespiti araştırmamızın problem cümlesini teşkil etmektedir.

3. ÇALIŞMANIN AMACI VE ARAŞTIRMA SORULARI

Bu çalışmanın amacı, ortaöğretim kurumlarında coğrafya eğitimi almakta olan öğrencilerin, derste öğrenmiş oldukları bilgi ve becerileri günlük yaşamlarına ne ölçüde aktarabildiklerini ve ihtiyaç halinde ne denli kullanabildiklerini ortaya koymaktır. Çalışma sonucunda coğrafi bilgi ve becerilerin ne sıklıkla günlük yaşamda kullanıldıklarının ortaya konulması amaçlanmaktadır. Aynı zamanda bu alanda alan yazında yer alan çalışmaların kısıtlı olması ve literatüre katkı yapma düşüncesi çalışmanın bir diğer amacıdır.

Çalışmanın amacına ulaşması için cevaplandırılmaya çalışılacak araştırma soruları şunlardır:

1. Öğrencilerin coğrafya dersine ait bilgi ve becerileri uygulama ve günlük yaşama aktarma düzeyleri ne düzeydedir?
2. Öğrencilerin coğrafya dersine ait bilgi ve becerileri uygulama ve günlük yaşama aktarma düzeyleri bazı değişkenlere (cinsiyet, sınıf düzeyi, okul türü, eğitim ve öğretim alınan bölüm türü, ebeveyn eğitim durumu vb.) göre istatistiki açıdan ne düzeyde farklılaşmaktadır?

4. YÖNTEM

4.1. Araştırma Modeli

Araştırmanın modelini tarama (survey) yöntemi oluşturmaktadır. Kullanılan yöntem içinde amaca uygun olarak veri toplama araçları geliştirilmiş ve gerekli verilerin toplanması sağlanmıştır. Verilerin

toplanmasında ve coğrafi bilgi ve becerilerin günlük yaşama aktarma durumlarının belirlenmesinde 5'li likert tipi anket formu kullanılmıştır.

4.2. Çalışma Grubu

Araştırmanın evrenini ortaöğretim öğrencileri oluşturmaktadır. Araştırmanın örnekleminde ise 2018- 2019 eğitim ve öğretim yılında İstanbul ili Bağcılar ilçesinden seçilen ortaöğretim kurumları öğrencileri oluşturmaktadır. Örneklem oluşturulurken öğrencilerin Fen Lisesi, Anadolu Lisesi, Anadolu Mesleki ve Teknik Lise, Anadolu İmam Hatip Lisesi ve özel lise gibi farklı okul türlerinden, çeşitli sınıf düzeylerinden ve eğitim ve öğretim alınan bölüm türlerinden olmasına dikkat edilmiştir. Beş adet lise türü, dört adet sınıf düzeyi, sözel, eşit ağırlık ve sayısal olmak üzere üç bölüm araştırma grubu değişkenleri olarak belirlenmiş ve araştırma için hazırlanmış anket formunu rastgele seçilen 686 ortaöğretim öğrencisinin cevaplama istenmiştir.

4.3. Veri Toplama Aracı

Araştırmanın amacına yönelik coğrafi bilgi ve becerileri günlük yaşama aktarma durumlarına yönelik 5'li likert tipi anket formu hazırlanmıştır. Coğrafi bilgi ve becerilerin günlük yaşama aktarılması durumlarını belirleyen anket iki bölümden oluşmaktadır: Birinci bölümde öğrencilerin demografik özelliklerini belirleyen sorular yer alırken, ikinci bölümde ise çeşitli coğrafi bilgi ve becerilerin günlük yaşama aktarılmasını ölçen otuz adet madde bulunmaktadır.

Araştırmada öncelikle problemin varlığı tespit edilmiştir. Devamında anket formu, problem cümlesi ve araştırma soruları ışığında şekillendirilmiştir. İlk olarak alan uzmanlarının görüşü alınarak anket formunun içeriği ve ana başlıklar belirlenmiştir. İkinci aşamada maddelerin belirlenmesi amacıyla madde havuzu oluşturulmuştur. Madde havuzu hazırlanırken coğrafya dersi almakta olan ortaöğretim öğrencilerinin coğrafi bilgi ve becerileri ile coğrafya dersi öğretim programındaki kazanımlar esas alınmıştır. Üçüncü aşamada ise uzman görüşleri alınmıştır. Alan uzmanları görüşleri doğrultusunda bazı maddeler değiştirilmiş ve yenileri önerilmiştir. Elde edilen anket formu ile ön uygulama yapılmıştır. Ön uygulamanın amacı geliştirilen ölçme aracının güvenilirliğini ortaya çıkartmaktır. Güvenirliğini ölçmek için Cronbach- α değeri tercih edilmiştir. Cronbach- α güvenilirlik katsayısı hesaplanmış ve sonuç 0,89 olduğu ortaya çıkmıştır. Böylece ortaöğretim öğrencileri için "Coğrafi Bilgi ve Becerileri Günlük Yaşama Aktarma Durumlarını Belirleme Anketi" Cronbach Alpha değeri (0.89) ve alan uzman görüşleriyle geçerli ve güvenilir bir anket olarak kabul edilmiştir.

Coğrafi bilgi ve becerilere ilişkin durumların günlük yaşama aktarması ile ilgili anket formu sonuçlarının betimsel incelemesinde toplam cevaplayıcı sayısı yani toplam frekans (N), aritmetik ortalama (\bar{X}) ve standart sapma (s.s.) değerleri kullanılmıştır.

Anket formunda yer alan maddelerin analizinde 5'li likert tipi ölçek kullanılmıştır. Bu ölçek değerleri; Kesinlikle katılıyorum (5), katılıyorum (4), ne katılıyorum ne de katılmıyorum (3), katılmıyorum (2), kesinlikle katılmıyorum (1) şeklinde puanlanmıştır. Ölçek beş aralık üzerinden hesaplanmıştır. Her bir aralığın yaklaşık 0,80'lik bir değeri içerdiği varsayılmıştır. Minimum ve maksimum ortalama değer aralığı (1,00-5,00) beş eşit alt aralığa bölünerek her bir boyuttaki bilgi ve becerilerin günlük yaşama aktarma düzeyleri bulunmuştur.

Tablo 1. Boyut Ortalamalarının Yorumlanmasında Kullanılan Puan Aralıkları ve Coğrafi Bilgi ve Becerilerin Günlük Yaşama Aktarılma Durumlarının Gerçekleşme Düzeyleri

Ortalama puan	Gerçekleşme düzeyi
1,00-1,79	Çok Düşük
1,80-2,59	Düşük
2,60-3,39	Orta
3,40-4,19	Yüksek
4,20-5,00	Çok Yüksek

4.4. Verilerin Analizi

Araştırma kapsamında belirlenen faktöre uygulanacak testlerin parametrik ya da parametrik olmayan testler olduğunu belirleyebilmek için faktörlerin normal dağılım değerlerine bakılmıştır. Verilerin normal bir dağılım gösterip göstermediğini incelemek için histogram analizi yardımıyla çarpıklık (skewness) ve basıklık (kurtosis) değerlerine bakılmıştır. Elde edilen analizler sonucunda değerlerin -1 ve +1 arasında

olduğu böylece araştırmanın normal dağılım gösterdiği, parametrik testler için uygun olduğu sonucuna varılmıştır.

Araştırma verileri normal dağılım gösterdiği için değişkenler arası anlamlı farklılığın incelenmesinde çeşitli testler kullanılmıştır. Cinsiyet değişkeni için Independent Samples T testi; sınıf düzeyleri, okul türleri, eğitim ve öğretimde seçilen bölüm türü ve ebeveyn eğitim düzeyleri değişkeni için One-Way ANOVA varyans testi kullanılmış ve anlamlılık düzeyi $p < 0,05$ olarak alınmıştır. Varyans analizi sonucunda anlamlı farklılığın olması halinde hangi gruplar arasında olduğunu belirlemek için Tukey testi yapılmıştır.

5. 2005 ve 2018 COĞRAFYA DERSİ ÖĞRETİM PROGRAMLARI VE GÜNLÜK YAŞAMLA İLİŞKİLİ KAZANIMLAR

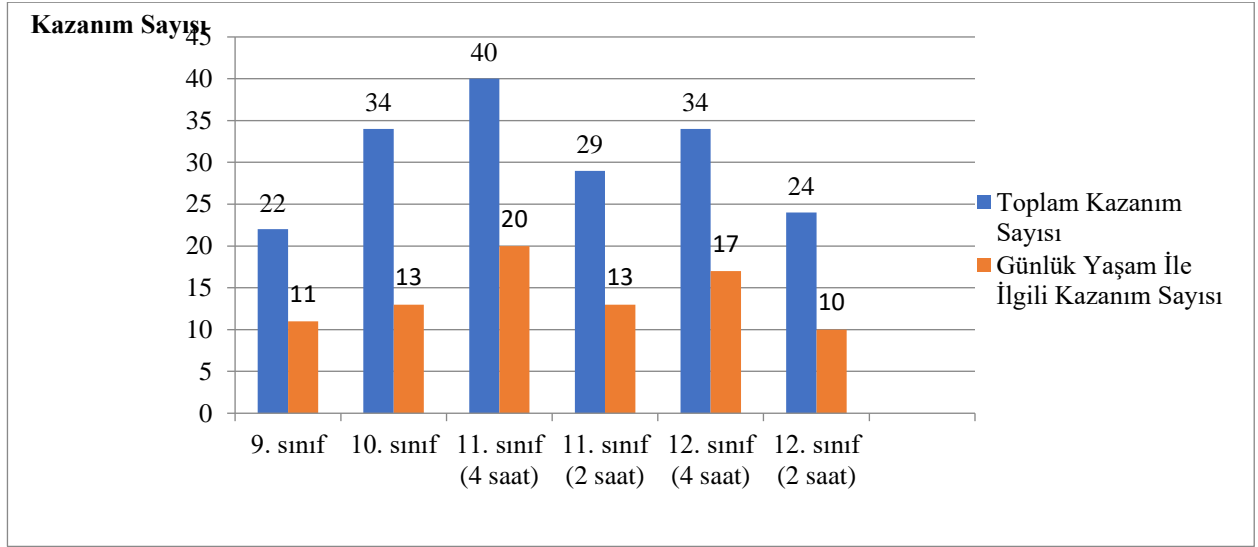
2005 yılı öncesinde hazırlanan coğrafya dersi öğretim programlarının temelini davranışçı eğitim kuramı oluşturmuştur. 2005 yılı ve sonrasında eğitim alanında yapılandırmacı yaklaşım ön plana çıkmıştır. Bu kapsamda coğrafya dersi ve öğretiminin temel felsefesi ve amaçları yeniden oluşturulmuştur. 2005 yılından itibaren yapılandırmacı yaklaşım gereği öğrenci merkezli programlar uygulanmış ve konular 9. sınıftan 12. sınıfa kadar sarmal bir yapı halinde hazırlanmıştır. Ayrıca Coğrafya dersi öğretim programlarının yapısında da değişikliğe gidilmiştir. Öğrenme alanları, örnek etkinlikler, kazanımlar, açıklamalar gibi yeni öğelere yer verilmiş ve coğrafi beceriler ilk kez bu programda yer almıştır. Bu beceriler sınıf seviyelerine uygun, ders kazanımları ile uyumlu olacak şekilde hazırlanmıştır (Taş, 2008).

Öğretim süreci içerisinde öğrencilere kazandırılan yeteneklere beceri denilmektedir. Coğrafya eğitiminin temelini coğrafi beceriler oluşturmaktadır. Bu beceriler sayesinde bireylerin mekân algısı üst düzeye çıkmaktadır (Bozyiğit ve Akça, 2017). Bu becerilerin çoğu coğrafi olarak mekânsal unsurların tanımlanması, analiz edilmesi ve sunulması açısından bir araç niteliğindedir. Böylelikle üst bilişsel becerilerin kullanımına yönlendiren, anlamlı ve kalıcı öğrenmeyi sağlayan, sağlam ve önceki öğrenmelerle ilişkilendirilmiş, diğer disiplinlerle ve günlük hayatla değerler, beceriler ve yetkinlikler çevresinde bütünleşmiş bir öğretim programları toplamı oluşturulmuştur (MEB, 2018:11). 2017 yılında coğrafya derslerinde hayatilik ilkesi ön plana çıkartılmış ve günlük yaşamda coğrafi bilgi ve becerilerin daha çok kullanılacağı vurgulanmıştır.

Değişen, gelişen dünya ve günlük ihtiyaçlar doğrultusunda coğrafya dersi öğretim programının temel amaçları güncellenmiştir. Coğrafya dersi öğretim programı amaçlarında önemli son değişiklikler 2017 yılında yapılmıştır. 2017 yılında son şekli verilen yeni CDÖP, 2017-2018 öğretim yılı itibari ile uygulanmaya başlanmıştır. 2017'de şekillenen program 2018 programı olarak yeniden yayınlanmıştır (Sözen, 2018). Bu nedenle 2018 coğrafya dersi öğretim programı, coğrafi becerileri ve değerleri merkeze aldığı için günlük yaşamla ilişkisi bakımından 2005 Programına göre farklı ve daha güçlü bir yapı sergilemektedir (Aydm ve Yaşar, 2020:2831).

2005 ve 2018 CDÖP'te 8 adet coğrafi beceriye yer verilmiştir. İki programda aynı becerilere yer almaktadır. Ancak 2018 CDÖP'te yer alan bazı becerilerin adları değiştirilerek güncellenmiştir. "Gözlem becerisi", "coğrafi gözlem" becerisi olarak, "sorgulama becerisi", "coğrafi sorgulama becerisi" olarak, "değişim ve süreçleri algılama becerisi" ise "değişim ve sürekliliği algılama becerisi" olarak yeniden adlandırılmıştır. Coğrafi becerilerde meydana gelen her değişiklik günlük yaşamla da ilişkilidir. Coğrafi beceriler, coğrafi bilgilerin günlük yaşama aktarılmasını etkilemektedir. Derste verilen coğrafi kavramların yaşamda beceri haline gelmesini amaçlamaktadır.

9. sınıftan 12. sınıfa coğrafya derslerinde hedeflenen toplam kazanım sayısı ile bu kazanımların günlük yaşamla ilişkilendirilmiş olanların dağılımı Şekil 1'de görülmektedir. Günlük yaşamla ilişkili kazanım sayısı en fazla 11. sınıf (4 saat)'ta yer almaktadır. Ardından 12. sınıf (4 saat), 11. sınıf (2 saat), 10. sınıf, 9. sınıf ve son olarak da 12. sınıf (2 saat) gelmektedir. Fakat oran olarak incelendiğinde; 9. sınıf kazanımları toplamında günlük yaşam ile ilgili kazanımların oranı %50, 11. sınıf (4saat) kazanımları toplamında günlük yaşam ile ilgili kazanımların oranı %50, 12. sınıf (4 saat) kazanımları toplamında günlük yaşam ile ilgili kazanımların oranı %50, 11. sınıf (2 saat) kazanımları toplamında günlük yaşam ile ilgili kazanımların oranı %45, 12. sınıf (2 saat) kazanımları toplamında günlük yaşam ile ilgili kazanımların oranı %42 ve 10. sınıf kazanımları toplamında günlük yaşam ile ilgili kazanımların oranı %38'dir (Şekil 1).

Şekil 1. 9, 10, 11 ve 12. Sınıf Kazanımları Arasında Günlük Yaşamla İlişkilendirilmiş Kazanımların Oransal Dağılımı (MEB, 20018'den yararlanılarak)

Günlük yaşamla ilgili kazanım oranlarına bakıldığında 9, 11 ve 12. sınıflarda ortalama olarak %50'ye yakınken, 10. sınıf seviyesinde bu oran %38 seviyesindedir. Günlük yaşam ile ilgili kazanım sayılarının artması halinde coğrafi bilgi ve becerilerin günlük yaşama aktarımı olumlu yönde gelişecektir.

6. BULGULAR

Araştırmanın bu bölümünde bulgular ve bu bulguların yorumlanması yer almaktadır. Elde edilen veriler aşağıda belirtilen değişkenler kapsamında değerlendirilmiştir.

6.1. Araştırmaya Katılan Öğrencilerin Demografik Özellikleri

Tablo 2'ye göre araştırmaya katılan öğrencilerin % 50,9'u kadın ve % 49,1'i erkektir. Bu öğrencilerin öğrenim gördükleri liselerin % 20,6'sı Fen Lisesi, % 21,1'i Anadolu Lisesi, % 17,6'sı Anadolu Mesleki ve Teknik Lise, % 20,6'sı Anadolu İmam Hatip Lisesi ve % 20,1'i özel lisedir. Araştırmaya katılan öğrencilerin sınıf düzeyini inceleyecek olursak; öğrencilerin % 25,2'sini 9. sınıflar, % 24,8'ini 10. sınıflar, % 24,8'ini 11. sınıflar ve % 25,2'sini 12. sınıflar oluşturmaktadır. Araştırmaya katılan öğrencilerin % 9,2'sini sözel bölümde okuyan öğrenciler, % 21,7'sini sayısal bölümde okuyan öğrenciler, % 19,1'ini eşit ağırlık bölümünde okuyan öğrenciler oluştururken, % 50'sini ise 9 ve 10. sınıfta henüz bölüm tercihi yapmamış öğrenciler oluşturmaktadır.

Tablo 2. Ankete Katılan Öğrencilerin Demografik Özellikleri

Özellikler		F	%
Cinsiyet	Kadın	349	50,9
	Erkek	337	49,1
	<i>Toplam</i>	686	100
Lise Türü	Fen Lisesi	141	20,6
	Anadolu Lisesi	145	21,1
	Anadolu Mesleki ve Teknik Lisesi	121	17,6
	Anadolu İmam Hatip Lisesi	141	20,6
	Özel Lise	138	20,1
	<i>Toplam</i>	686	100
	Sınıf Düzeyi	9	173
10		170	24,8
11		170	24,8
12		173	25,2
<i>Toplam</i>		686	100
Bölüm		Sözel	63
	Sayısal	149	21,7
	Eşit Ağırlık	131	19,1
	Yok*	343	50,0
	<i>Toplam</i>	686	100
	Baba Eğitim Düzeyi	İlkokul	156

	Ortaokul	252	36,7
	Lise	217	31,6
	Üniversite	56	8,2
	Lisansüstü	5	0,7
	<i>Toplam</i>	686	100
Anne Eğitim Düzeyi	İlkokul	224	32,7
	Ortaokul	262	38,2
	Lise	154	22,4
	Üniversite	43	6,3
	Lisansüstü	3	0,4
	<i>Toplam</i>	686	100

*Henüz bölüm seçimi yapmamış 9. ve 10. sınıf öğrencileri

Araştırmaya konu olan diğer bir değişken de anne ve baba eğitim düzeyleridir. Araştırmaya katılan toplam 686 öğrencinin babalarının eğitim düzeylerini incelediğimizde % 22,7'sini ilkökul, % 36,7'sini ortaokul, % 31,6'sını lise, % 8,2'sini üniversite, % 0,7'sini lisansüstü mezunu oldukları anlaşılmaktadır. Araştırmaya katılan öğrencilerin annelerinin eğitim düzeyleri incelendiğinde % 32,7'sini ilkökul, % 38,2'sini ortaokul, % 22,4'ünü lise, % 6,3'ünü üniversite ve % 0,4'ünü lisansüstü mezunu oldukları anlaşılmıştır. Öğrencilerin babalarının eğitim düzeylerini en fazla ortaokul ve devamında ise lise mezunları oluştururken, annelerinin eğitim düzeylerini ağırlıklı bir şekilde ortaokul ve devamında ilkökul mezunları oluşturmaktadır.

6.2. Öğrencilerin Coğrafya Derslerine Ait Bilgi ve Becerileri Uygulama ve Günlük Yaşama Aktarma Düzeylerine İlişkin Nicel Veriye Dayalı Sonuçlar

Tablo 3'te yer alan 1, 2, 3, 4, 5, 6, 7, 10, 11, 12, 13, 14, 16, 29 ve 30. maddeler 2018 CDÖP'te bulunan temel coğrafi kazanımlar ile ilgili bilgi ve becerileri, 8, 9, 15, 17, 18, 19, 20, 21, 22, 23, 24, 25, 26, 27 ve 28. maddeler ise öğrencilerin yakın çevresi ile ilgili coğrafi bilgi ve becerilerini içermektedir. Öğrencilerin *temel coğrafi kazanımlar ile ilgili bilgi ve becerileri* günlük yaşamda uygulama düzeylerine ilişkin sonuçlar aşağıdaki maddelerde incelenmektedir.

1. madde öğrencilerde harita becerisini ve kanıt kullanma becerisini içerirken konum bilgisini de sorgulamaktadır. Bu maddeye ilişkin beceri ve bilgi düzeyi 3,79 ortalamaya sahiptir. Beceri ve bilgi düzeyi "Yüksek" seviyede gerçekleşmiştir (Tablo 3). Öğrencilerin % 35,4'ü "Kesinlikle katılıyorum" seviyesinde yoğunlaşmıştır. Bu seviye öğrencilerin büyük çoğunluğunun dünya haritası üzerinde ülkemizin yerini rahatlıkla bulduklarını ve konumunu tarif edebildiklerini ifade etmektedir. Hatta okullarda harita etkinliklerine daha fazla yer verildiğinde daha yüksek seviyelere ulaşılması mümkün görülmektedir.

2. madde öğrencilerde harita becerisini, değişim ve sürekliliği algılama becerisi ve zamanı algılama becerisini içerirken yerel saat bilgisini de sorgulamaktadır. Bu maddeye ilişkin beceri ve bilgi düzeyi 3,29 ortalamaya sahiptir. Bilgi ve beceri düzeyi "Orta" seviyede gerçekleşmiştir (Tablo 3). Öğrencilerin % 33,8'i "ne katılıyorum ne de katılmıyorum" seviyesinde yoğunlaşmıştır. Bu durum öğrencilerin dünyanın günlük hareketleri ve yerel saat konusunda tam anlamıyla yeterli düzeyde kazanıma sahip olmadıklarını ifade etmektedir.

3. madde öğrencilerde harita becerisini ve kanıt kullanma becerisini içermektedir. Harita okuma ve haritada yer şekillerini gösterme bilgisini de sorgulamaktadır. Bu maddeye ilişkin beceri ve bilgi düzeyi 4,14 ortalamaya sahiptir. Beceri ve bilgi düzeyi "Yüksek" seviyede gerçekleşmiştir (Tablo 3). Öğrencilerin % 49,3'ü "Kesinlikle katılıyorum" seviyesinde yoğunlaşmıştır. Teknoloji kullanımının öğrenciler arasında yaygınlaşmasıyla birlikte harita becerisinin de geliştiğini ifade etmek mümkündür.

4. madde öğrencilerde değişim ve sürekliliği algılama becerisini ve zamanı algılama becerisini içerirken, dünyanın şekil ve hareketleri bilgisini de sorgulamaktadır. Bu maddeye ilişkin beceri ve bilgi düzeyi 3,34 ortalamaya sahiptir. Beceri ve bilgi düzeyi "Orta" seviyede gerçekleşmiştir (Tablo 3). Öğrencilerin % 39,2'si "Ne katılıyorum ne de katılmıyorum" seviyesinde yoğunlaşmıştır. Elde edilen verilere göre dünyanın günlük hareketi konusunun yeterli düzeyde kazanım haline gelmediğini ifade etmektedir. Derslerde gölge yönü, güneş ışınlarının geliş açısı ile ilgili farklı yöntem ve tekniklerle ve materyallerle konu desteklenirse bilgi ve beceri düzeyinin daha yüksek olması beklenmektedir.

Tablo 3. Öğrencilerin Anket Formundaki Coğrafi Bilgi ve Becerileri Uygulama ve Günlük Yaşama Aktarma Düzeyleri ile Frekans Dağılımları

Maddeler	Kesinlikle Katılmıyorum		Katılmıyorum		Ne katılıyorum ne de katılmıyorum		Katılıyorum		Kesinlikle Katılıyorum		\bar{X}	Ss
	F	%	F	%	F	%	F	%	F	%		
1	51	6,7	61	8,1	145	19,2	232	30,6	268	35,4	3,79	1,19
2	44	5,8	124	16,4	256	33,8	233	30,8	100	13,2	3,29	1,07
3	28	3,7	40	5,3	100	13,2	215	28,5	372	49,3	4,14	1,07
4	65	8,6	144	19,0	297	39,2	184	24,3	65	8,6	3,05	1,05
5	65	8,6	169	22,3	245	32,4	215	28,4	60	7,9	3,04	1,08
6	96	12,7	206	27,3	257	34,0	150	19,9	46	6,1	2,79	1,08
7	35	4,7	97	12,9	280	37,3	260	34,7	77	10,4	3,34	,99
8	84	11,1	167	22,1	270	35,8	157	20,8	76	10,1	2,96	1,13
9	54	7,2	139	18,6	315	42,1	217	27,6	34	4,5	3,03	,96
10	53	7,0	123	16,3	219	29,0	265	35,1	95	12,7	3,31	1,15
11	36	4,8	77	10,2	298	39,5	255	33,8	88	11,7	3,37	,97
12	25	3,3	63	8,3	144	19,0	311	41,1	214	28,3	3,82	1,03
13	37	4,9	95	12,6	240	31,7	276	36,5	108	14,3	3,42	1,03
14	47	6,2	118	15,6	229	30,4	250	33,2	110	14,6	3,34	1,09
15	26	3,5	74	9,8	266	35,3	302	40,1	85	11,3	3,45	,93
16	36	4,8	114	15,1	218	29,9	268	35,5	119	15,8	3,42	1,07
17	46	6,1	136	18,1	215	28,6	233	30,9	123	16,3	3,33	1,13
18	91	12,1	215	28,6	274	36,4	135	18,0	37	4,9	2,75	1,04
19	42	5,6	119	15,8	309	41,1	209	27,8	72	9,6	3,19	1,00
20	47	6,2	96	12,7	171	22,6	270	35,8	171	22,6	3,55	1,15
21	39	5,2	72	9,5	189	25,0	301	39,9	154	20,4	3,60	1,07
22	50	6,6	136	18,1	276	36,7	245	32,5	46	6,1	3,13	,99
23	35	4,6	93	12,3	163	21,6	243	32,1	222	29,4	3,69	1,15
24	62	8,2	166	22,1	293	39,0	164	21,8	67	8,9	3,01	1,06
25	32	4,2	93	12,4	199	26,4	296	39,3	133	17,7	3,53	1,05
26	113	15,3	271	36,7	232	31,4	89	12,0	34	4,6	2,53	1,03
27	33	4,4	80	10,6	273	36,3	260	34,5	107	14,2	3,43	1,00
28	24	3,2	95	12,7	205	27,4	319	42,6	106	14,2	3,51	,98
29	22	2,9	26	3,5	110	14,6	313	41,6	282	37,5	4,07	,95
30	35	4,7	48	6,4	207	27,6	272	36,3	188	25,1	3,70	1,05

5. madde öğrencilerde harita becerisini ve kanıt kullanma becerisini sorgulamakta ve haritalarda ölçek hesaplama konusunu içermektedir. Bu maddeye ilişkin beceri ve bilgi düzeyi 3,04 ortalamaya sahiptir. Beceri ve bilgi düzeyi “Orta” seviyede gerçekleşmiştir (Tablo 3). Öğrencilerin % 32,4’ü “Ne katılıyorum ne de katılmıyorum” seviyesinde yoğunlaşma göstermiştir. Bu durum öğrencilerin harita ve ölçek hesaplama konusunda tam anlamıyla yeterli düzeyde olmadıklarını ifade etmektedir.

6. madde öğrencilerde coğrafi gözlem becerisini sorgulamaktadır. Haritalarda yer şekillerini gösterme yöntemlerinden izohips (eş yükselti eğrisi) konusunu içermektedir. Bu maddeye ilişkin beceri ve bilgi düzeyi 2,79 ortalamaya sahiptir. Beceri ve bilgi düzeyi “Orta” seviyede gerçekleşmiştir (Tablo 3). Öğrencilerin % 34,0’ü “Ne katılıyorum ne de katılmıyorum” seviyesinde yoğunlaşmıştır. Bu durum öğrencilerin haritalarda yer şekillerini gösterme yöntemlerinden izohips (eş yükselti eğrisi) konusunda tam anlamıyla kazanıma sahip olmadıklarını göstermektedir.

7. madde öğrencilerde kanıt kullanma, tablo, grafik ve diyagram hazırlama ve yorumlama becerisini sorgulamaktadır. Bu madde aynı zamanda iklim elemanları bilgisini de içermektedir. Bu maddeye ilişkin beceri ve bilgi düzeyi 3,34 ortalamaya sahiptir. Beceri ve bilgi düzeyi “Orta” seviyede gerçekleşmiştir (Tablo 3). Öğrencilerin % 37,3’ü “Ne katılıyorum ne de katılmıyorum” seviyesinde yoğunlaşmıştır. Bu sonuca göre öğrenciler coğrafya dersinin temel konularından olan “İklim bilgisi- iklim elemanları” konusunu tam olarak kavramadığı sonucuna ulaşmıştır.

10. madde öğrencilerde coğrafi sorgulama becerisini ölçmektedir. Türkiye’deki su varlığını etkileyen çevresel tehditler bilgisini ele alan bu maddeye ilişkin bilgi düzeyi 3,31 ortalamaya sahiptir. Bilgi düzeyi

“Orta” seviyede gerçekleşmiştir (Tablo 3). Öğrencilerin % 35,3’i “Katılıyorum” seviyesinde yoğunlaşsa da çoğunluk olarak yeterli seviyede bilgiye sahip değildir. Ülkemizdeki su varlığını tehdit eden çevresel unsurları tam olarak kavrayamamışlardır. Eleştirel bakış açısı ve coğrafi sorgulama yaklaşımıyla derslerin daha aktif hale getirilmesiyle bu durumun olumlu yönde sonuçlanacağı ön görülmektedir.

11. madde öğrencilerin kanıt kullanma becerisini ölçmektedir. Bitki örtüsü ve iklim bilgisi arasındaki ilişkiyi ele almaktadır. Bu maddeye ilişkin beceri ve bilgi düzeyi 3,37 ortalamaya sahiptir. Beceri ve bilgi düzeyi “Orta” seviyede gerçekleşmiştir (Tablo 3). Öğrencilerin % 39,5’i “Ne katılıyorum ne de katılmıyorum” seviyesinde yoğunlaşmıştır. Bu veriye göre öğrencilerin bitki örtüsünden yola çıkarak iklim hakkında çıkarım yapmada eksiklikleri olduğu anlaşılmaktadır.

12. madde öğrencilerde coğrafi sorgulama becerisini ölçmektedir. Aynı zamanda doğal afetler konusunu da ele almaktadır. Bu maddeye ilişkin beceri ve bilgi düzeyi 3,82 ortalamaya sahiptir. Beceri ve bilgi düzeyi “Yüksek” seviyede gerçekleşmiştir (Tablo 3). Öğrencilerin % 41,1’i “Katılıyorum” seviyesinde yoğunlaşmıştır. Geçmişte yıkıcı depremlerin yaşandığı İstanbul’da bu sonuç farkındalık seviyesini göstermesi bakımından sevindiricidir. Bu durum öğrencilerin doğal afetler konusunda bilinçli ve bilgili olduğunu göstermektedir. Derslerin uygulamalı olarak işlenip günlük yaşama transfer edildiğinde afetler konusunda daha bilinçli bir nesil yetişmesi mümkün olacaktır.

13. madde öğrencilerde tablo, grafik ve diyagram hazırlama ve yorumlama becerisini sorgulamaktadır. Nüfus coğrafyası- nüfus piramitleri hakkında coğrafi bilgiyi de ölçen bu maddeden elde edilen verilere göre beceri ve bilgi düzeyi 3,42 ortalamaya sahiptir. Bu maddeye ilişkin beceri ve bilgi düzeyi “Yüksek” seviyede gerçekleşmiştir (Tablo 3). Öğrencilerin % 36,5’i “Katılıyorum” seviyesinde yoğunlaşmıştır. Elde edilen ortalamaya göre öğrencilerin ülkemizin nüfus durumu hakkında yorum yapabildiklerini ortaya koymuştur.

14. madde öğrencilerde coğrafi sorgulama, tablo, grafik ve diyagram hazırlama ve yorumlama becerisini sorgulamaktadır. Nüfus coğrafyası kapsamında nüfus artış hızı hakkında bilgiyi ölçen bu maddeye ilişkin beceri ve bilgi düzeyi 3,34 ortalamaya sahiptir. Beceri ve bilgi düzeyi “Orta” seviyede gerçekleşmiştir (Tablo 3). Öğrencilerin % 33,2’si “Katılıyorum” seviyesinde yoğunlaşsa da bunu %30,4 ile “Ne katılıyorum ne de katılmıyorum” görüşü takip etmektedir. Elde edilen ortalamaya göre öğrenciler, ülkemizin nüfus artış hızından yola çıkarak gelecek hakkında senaryolar üretmeye çalışmaktadır. Ancak yeterli seviyeye sahip değillerdir. Yaratıcı ve eleştirel bakış açısı kazandırmak öğrencilerin gelecek hakkında çıkarım yapabilmesini kolaylaştıracaktır.

16. madde öğrencilerde coğrafi sorgulama becerisini ölçmektedir. Turizmde itici ve çekici unsurlar hakkında bilgiyi de ölçen bu maddeye ilişkin beceri ve bilgi düzeyi 3,42 ortalamaya sahiptir. Beceri ve bilgi düzeyi “Yüksek” seviyede gerçekleşmiştir (Tablo 3). Öğrencilerin % 35,5’i “Katılıyorum” seviyesinde yoğunlaşmıştır. Bu durum öğrencilerin turizm faaliyetlerine katılma kararında coğrafi bilgilerinin etkili olacağını göstermektedir.

29. madde öğrencilerde coğrafi sorgulama becerisini ölçmektedir. Doğal afetler konusuna dikkat çeken deprem konusunda bilgiyi ölçmektedir. Bu maddeye ilişkin beceri ve bilgi düzeyi 4,07 ortalamaya sahiptir. Beceri ve bilgi düzeyi “Yüksek” seviyede gerçekleşmiştir (Tablo 3). Öğrencilerin % 41,6’sı “Katılıyorum” seviyesinde yoğunlaşmıştır. Özellikle bu madde sola çarpık dağılım eğrisi göstermektedir. Başarı oranının yüksek olduğu 29. madde, deprem ülkesi olmamızdan dolayı önemli bir sonuç alınmasını sağlayarak dikkat çekmiştir.

30. madde öğrencilerde zamanı algılama ve coğrafi sorgulama becerisini ölçmektedir. Coğrafya dersinin önemi hakkında duyuşsal yeterlilikleri de ölçen bu maddeye ilişkin beceri ve bilgi düzeyi 3,70 ortalamaya sahiptir. Beceri ve bilgi düzeyi “Yüksek” seviyede gerçekleşmiştir (Tablo 3). Öğrencilerin % 36,3’ü “Katılıyorum” seviyesinde yoğunlaşmıştır. Öğrencilerin günlük yaşamlarında coğrafi bilgi ve beceriyi kullandıkları takdirde yaşamlarının daha kolay olacağı kanaatini de güçlendirmiştir. Coğrafya dersi çeşitli yöntem ve tekniklerle zenginleştirilip günlük yaşama transfer edildiğinde bu derse olan ilgi ve önemin de artacağı ön görülmektedir.

Öğrencilerin *yakın çevresi ile ilgili coğrafi bilgi ve becerileri* uygulama ve günlük yaşama aktarma düzeylerine ilişkin sonuçlar ise şunlardır:

8. madde öğrencilerde coğrafi gözlem, kanıt kullanma ve coğrafi sorgulama becerisini ölçmektedir. Maddenin sorguladığı bilgi ise iklimi etkileyen coğrafi faktörlerdir. Bu maddeye ilişkin beceri ve bilgi düzeyi 2,96 ortalamaya sahiptir. Beceri ve bilgi düzeyi “Orta” seviyede gerçekleşmiştir (Tablo 3). Öğrencilerin % 42,1’i “Ne katılıyorum ne de katılmıyorum” seviyesinde yoğunlaşmıştır. Özellikle bu madde öğrencilerin yaşadıkları yerin bakı özelliklerini tam anlamıyla kavrayamadıklarını, bakı- sıcaklık ilişkisini günlük yaşamına yeterli düzeyde aktaramadıklarını göstermektedir.

9. madde öğrencilerde kanıt kullanma ve arazide çalışma becerisini ölçmektedir. Maddenin sorguladığı bilgi ise toprak bilgisi konusuna aittir. Bu maddeye ilişkin beceri ve bilgi düzeyi 3,03 ortalamaya sahiptir. Bilgi düzeyi “Orta” seviyede gerçekleşmiştir (Tablo 3). Öğrencilerin % 35,8’i “Ne katılıyorum ne de katılmıyorum” seviyesinde yoğunlaşmıştır. Öğrencilerin toprak türlerini tanıma ve sınıflarına göre kullanma konusunda tam anlamıyla yeterli olmadıkları anlaşılmaktadır.

15. madde öğrencilerde coğrafi sorgulama ve gözlem becerisini ölçmektedir. Maddenin sorguladığı bilgi ise ekonomik coğrafya konusunun tarım ve sanayi başlıklarıdır. Bu maddeye ilişkin beceri ve bilgi düzeyi 3,45 ortalamaya sahiptir. Bu maddeye ilişkin beceri ve bilgi düzeyi “Yüksek” seviyede gerçekleşmiştir (Tablo 3). Öğrencilerin % 40,1’i “Katılıyorum” seviyesinde yoğunlaşmıştır. Öğrencilerin çevresinde görmüş olduğu tarım ve sanayi ürünlerinin üretim yerlerini genellikle bildikleri sonucunu ortaya koymaktadır.

17. madde öğrencilerde harita becerisi ve kanıt kullanma becerisini ölçmektedir. Yaşadıkları şehir hakkında harita ve konum bilgisi sorgulanmaktadır. Bu maddeye ilişkin beceri ve bilgi düzeyi 3,33 ortalamaya sahiptir. Beceri ve bilgi düzeyi “Orta” seviyede gerçekleşmiştir (Tablo 3). Öğrencilerin % 30,9’u “Katılıyorum” seviyesinde yoğunlaşsa da, % 28,6’sı “Ne katılıyorum ne de katılmıyorum” seviyesinde yoğunlaşmıştır. Öğrenciler yaşadıkları şehri ve çevresindeki illeri tam anlamıyla konumlandırmada zorlandıklarını ve yeterli bilgiye sahip olmadıkları ortaya çıkmıştır.

18. madde öğrencilerde coğrafi sorgulama becerisini ve kanıt kullanma becerisini ölçmektedir. Yaşadıkları şehrin iklimin sıcaklık elemanı bilgisini ve ısı adası kavramını sorgulayan bu maddeye ilişkin beceri ve bilgi düzeyi 2,75 ortalamaya sahiptir. Anket formunda yer alan maddeler arasında en düşük ikinci ortalamaya sahip bir maddedir. Bu maddeye ilişkin beceri ve bilgi düzeyi “Orta” seviyede gerçekleşmiştir (Tablo 3). Öğrencilerin % 36,4’ü “Ne katılıyorum ne de katılmıyorum” seviyesinde yoğunlaşmıştır. Özellikle ısı adası kavramı ile ilgili bilişsel yeterliliklerin oluşmadığını göstermektedir.

19. madde öğrencilerde coğrafi gözlem ve sorgulama becerisini ölçmektedir. Yaşadıkları şehrin iklim bilgisini sorgulanmaktadır. Bu maddeye ilişkin beceri ve bilgi düzeyi 3,19 ortalamaya sahiptir. Beceri ve bilgi düzeyi “Orta” seviyede gerçekleşmiştir (Tablo 3). Öğrencilerin % 41,1’i “Ne katılıyorum ne de katılmıyorum” seviyesinde yoğunlaşmıştır. Bu sonuç öğrencilerin yaşadıkları şehrin iklimi hakkında vasat düzeyde bir yorum yapabildiklerini ortaya koymaktadır.

20. madde öğrencilerde harita, coğrafi sorgulama ve gözlem becerisini ölçmektedir. Çevre ve toplum ünitesinin konusu olan doğal çevreyi kullanma biçimlerini ve uluslararası ulaşım hatlarının bölgesel ve küresel etkilerini sorgulayan bu maddeye ilişkin bilgi düzeyi 3,55 ortalamaya sahiptir. Beceri ve bilgi düzeyi “Yüksek” seviyede gerçekleşmiştir (Tablo 3). Öğrencilerin %35,8’i “Katılıyorum” seviyesinde yoğunlaşmıştır. Öğrencilerin yaşadıkları bölgedeki ulaşım imkânlarının ulusal- küresel etkilerini yeterli düzeyde yorumlayabildiği sonucuna varılmıştır.

21. madde öğrencilerde değişim ve sürekliliği algılama becerisi ve zamanı algılama becerisini ölçmektedir. Şehirlerin zaman içerisindeki fonksiyonel değişimleri, göçe bağlı olarak hızla büyümesi ve bu değişimle birlikte ortaya çıkan sorunları sorgulayan bu maddeye ilişkin beceri ve bilgi düzeyi 3,60 ortalamaya sahiptir. Beceri ve bilgi düzeyi “Yüksek” seviyede gerçekleşmiştir (Tablo 3). Öğrencilerin % 39,9’u “Katılıyorum” seviyesinde görüş belirtmiştir. Öğrencilerin geçmişten günümüze çeşitli belgeler yardımıyla şehrin gelişim ve değişimini açıklayabildikleri ve hangi nedenlerin bazı sorunlara yol açabildiğini açıklamada istenilen yeterliliklere sahip olduğu sonucuna varılmıştır.

22. madde öğrencilerde kanıt kullanma ve gözlem becerisini ölçmektedir. Türkiye’deki ticaret merkezlerini ve ürünlerin akış yönlerini içeren bu maddeye ilişkin beceri ve bilgi düzeyi 3,13 ortalamaya sahiptir. Beceri ve bilgi düzeyi “Orta” seviyede gerçekleşmiştir (Tablo 3). Öğrencilerin % 36,7’si “Ne katılıyorum ne de katılmıyorum” seviyesinde yoğunlaşmıştır. Bu durum öğrencilerin yaşadıkları ilin ekonomik sektörleri ve

ihraç ettiği ürünleri tam anlamıyla kavrayamadıklarını ve diğer iller ile olan ekonomik ilişkilerini yeterli düzeyde yorumlayamadıklarını göstermektedir.

23. madde öğrencilerde harita ve coğrafi sorgulama becerilerini ölçmektedir. Türkiye'nin dünya pazarlarındaki yerini, boğazlar bilgisi ile uluslararası deniz ticaret yollarını sorgulayan bu maddeye ilişkin beceri ve bilgi düzeyi 3,69 ortalamaya sahiptir. Beceri ve bilgi düzeyi "Yüksek" seviyede gerçekleşmiştir (Tablo 3). Öğrencilerin % 32,1'i "Katılıyorum" seviyesinde görüş bildirilmiştir. Öğrencilerin İstanbul Boğazı'nın uluslararası deniz ticaretine katkısını yeterli düzeyde ifade edebildikleri sonucuna varılmıştır. Bu durum aynı zamanda jeopolitik ve jeostratejik unsurlarımızdan biri olan boğazların önemini farkında olduklarını da göstermektedir.

24. madde öğrencilerde gözlem ve coğrafi sorgulama becerisini ölçmektedir. Yaşadıkları yörede su varlığı ve temini bilgisini sorgulayan bu maddeye ilişkin beceri ve bilgi düzeyi 3,01 ortalamaya sahiptir. Beceri ve bilgi düzeyi "Orta" seviyede gerçekleşmiştir (Tablo 3). Öğrencilerin % 39,0'u "Ne katılıyorum ne de katılmıyorum" seviyesinde yoğunlaşmıştır. Bu verilere göre öğrencilerin önemli bir bölümünün, yaşadıkları yerde içme ve kullanma suyu ihtiyacının nasıl ve nereden karşılandığını bilmediklerini göstermektedir.

25. madde öğrencilerde gözlem ve coğrafi sorgulama becerisini ölçmektedir. Turizm-ekonomi ilişkisini sorgulayan bu maddeye ilişkin beceri ve bilgi düzeyi 3,53 ortalamaya sahiptir. Beceri ve bilgi düzeyi "Yüksek" seviyede gerçekleşmiştir (Tablo 3). Öğrencilerin % 39,3'ü "Katılıyorum" seviyesinde görüş bildirmiştir. Bu veriler doğrultusunda öğrencilerin İstanbul'un turistik çekiciliklerinin şehrin turizm ekonomisine katkısı hakkında yeterli düzeyde yorum yapabildikleri ortaya konmuştur.

26. madde öğrencilerde coğrafi sorgulama ve gözlem becerisini ölçmektedir. İstanbul'un kozmopolit yapısı hakkında bilgileri sorgulayan bu maddeye ilişkin beceri ve bilgi düzeyi 2,53 ortalamaya sahiptir. Beceri ve bilgi düzeyi "Düşük" seviyede gerçekleşmiştir (Tablo 3). Bu sonuç anket formundaki en düşük ortalamaya sahip madde olduğu göstermektedir. Katılımcıların % 36,7'si "Katılmıyorum" görüşüne sahiptir. Bu verilere göre öğrencilerin kozmopolit kavramı hakkında yeterli bilgiye sahip olmadıklarını, coğrafya ya da diğer derslerde bu kavramı öğrenemediklerini ortaya koymaktadır.

27. madde öğrencilerde coğrafi gözlem ve coğrafi sorgulama becerisini ölçmektedir. Ulaşım, ekonomi ve yerleşme kavramlarının etkileşimini sorgulayan bu maddeye ilişkin beceri ve bilgi düzeyi 3,43 ortalamaya sahiptir. Beceri ve bilgi düzeyi "Yüksek" seviyede gerçekleşmiştir (Tablo 3). Katılımcıların % 36,3'ü "Ne katılıyorum ne de katılmıyorum" seviyesinde, %34,5'i "Katılıyorum" seviyesinde yoğunlaşmıştır. Kısmen de olsa öğrencilerin İstanbul'daki ulaşım ile yerleşme, ekonomik faaliyetler arasındaki ilişkiler konusunda çıkarım yapabildikleri ortaya koymuştur.

28. madde öğrencilerde gözlem ve coğrafi sorgulama becerisini ölçmektedir. Yaşadıkları yerdeki turizm potansiyelini ve varlıklarını sorgulayan bu maddeye ilişkin beceri ve bilgi düzeyi 3,51 ortalamaya sahiptir. Beceri ve bilgi düzeyi "Yüksek" seviyede gerçekleşmiştir (Tablo 3). Öğrencilerin % 42,6'sı "Katılıyorum" seviyesinde görüş bildirmiştir. Öğrencilerin yaşadıkları yerdeki doğal, tarihi ve arkeolojik değerlerinin nerede bulunduğunu yeterli düzeyde bildikleri sonucuna ulaşılmıştır.

7. ÖĞRENCİLERİN COĞRAFYA DERSİNE AİT BİLGİ VE BECERİLERİ UYGULAMA VE GÜNLÜK YAŞAMA AKTARMA DÜZEYLERİNİN BAZI DEĞİŞKENLERE GÖRE İNCELENMESİ

7.1.Cinsiyet Değişkenine Göre

"Coğrafya derslerinden elde edilen bilgi ve becerilerin günlük hayatta kullanılmasında cinsiyete dayalı bir farklılaşma var mıdır?" sorusuna ilişkin sonuçlar Tablo 4'te görülmektedir.

Tablo 4. Coğrafi Bilgi ve Becerileri Uygulama ve Günlük Yaşama Aktarma Düzeylerinin Cinsiyete Göre Karşılaştırılması

	Cinsiyet	N	\bar{X}	Ss	t	df	p	
Coğrafi Bilgi ve Becerileri Uygulama Düzeyleri	Kadın	390	3,363	,490				
	Erkek	367	3,352	,552	,305	755	,76	>,05

p<.05 düzeyinde anlamlıdır.

Tablo 4’deki sonuçlar incelendiğinde, araştırmaya katılan öğrencilerin coğrafi bilgi ve becerileri uygulama ve günlük yaşama aktarma düzeylerinin cinsiyet değişkenine göre anlamlı düzeyde farklılaşma göstermediği anlaşılmaktadır ($p>,05$). Coğrafi bilgi ve becerileri uygulama ve günlük yaşama aktarma düzeylerinin ortalamaları incelendiğinde kadın öğrencilerin coğrafi bilgi ve beceri düzeyi erkek öğrencilerden nispeten daha yüksektir.

7.2. Sınıf Düzeyi Değişkenine Göre

Coğrafya derslerinden elde edilen bilgi ve becerilerin günlük hayatta kullanılması sınıf düzeyine göre farklılaşmakta mıdır?” sorusuna yönelik sonuçlar Tablo 5’de görülmektedir.

Tablo 5. Coğrafi Bilgi ve Becerileri Uygulama ve Günlük Yaşama Aktarma Düzeylerinin Sınıf Düzeyine Göre Karşılaştırılması

	Sınıf Düzeyi	N	\bar{X}	Ss	Var. K.	KT	sd	KO	F	p
Coğrafi Bilgi ve Becerileri	9	191	3,244	,4926	G.Arası	11,541	3	3,847	14,956	,000
Uygulama Düzeyleri	10	188	3,278	,4969	G.İçi	193,693	753	,257		
	11	196	3,351	,5192	Toplam	205,234	756			
	12	182	3,566	,5193						

$p<,05$ düzeyinde anlamlıdır.

Tablo 5’deki sonuçlar incelendiğinde araştırmaya katılan öğrencilerin coğrafi bilgi ve becerileri uygulama ve günlük yaşama aktarma düzeyleri sınıf düzeyi değişkenine göre anlamlı düzeyde bir farklılaşma gösterdiği anlaşılmaktadır ($p=,000$). Sınıf düzeyleri arasındaki farklar dikkate alındığında sıra ortalamalarına göre öğrencilerin coğrafi bilgi ve becerileri uygulama düzeyleri 9, 10, 11 ve 12. sınıfa doğru artmaktadır. Bu durum üzerinde coğrafya dersinin sarmal bir yapı ile hazırlanması etkili olmaktadır.

Sınıf düzeyleri arasında farklılaşmayı detaylı incelemek için tamamlayıcı Tukey testi yapılmıştır ve testin sonuçları Tablo 6’da sunulmuştur.

Tablo 6. Sınıf Düzeylerine İlişkin Tukey Testi Sonuçları

Sınıf Düzeyi (i)	Sınıf Düzeyi (J)	$\bar{X}_i - \bar{X}_j$	Sh \bar{x}	p
9	10	-,034	,052	,913
	11	-,106	,051	,163
	12	-,321*	,052	,000
10	9	,034	,052	,913
	11	-,072	,051	,497
	12	-,287*	,052	,000
11	9	,106	,051	,163
	10	,072	,051	,497
	12	-,214*	,052	,000
12	9	,321*	,052	,000
	10	,287*	,052	,000
	11	,214*	,052	,000

Sınıf düzeyi değişkenine göre elde edilen bulgular Tablo 6’da görülmektedir. Yapılan bu testle farklılık 12. sınıf öğrencileriyle 9, 10 ve 11. sınıf öğrencileri arasında bulunmuştur. 12. sınıfta öğrenim gören öğrencilerin ortalamaları ($\bar{X}=3,566$) 9. sınıf ortalamalarından ($\bar{X}=3,244$), 10. sınıf ortalamalarından ($\bar{X}=3,278$) ve 11. sınıf ortalamalarından ($\bar{X}=3,351$) daha fazla olduğu görülmektedir. 12. sınıf öğrencilerinin coğrafi bilgi ve becerileri günlük yaşama aktarma düzeylerinde daha başarılı oldukları görülmektedir. Bu durumun nedeni 12. sınıf öğrencilerinin kendi sınıf düzeylerinin dışında 9, 10 ve 11. sınıf kazanımlarına hâkim olmasıdır. 12. sınıf öğrencileri tüm sınıf düzeylerindeki coğrafi bilgi ve becerileri derslerinde işlenmiş olmaları coğrafi bilgi ve becerilere daha hâkim olmalarına yol açmaktadır.

7.3. Okul Türü Değişkenine Göre

“Coğrafya derslerinden elde edilen bilgi ve becerilerin günlük hayatta kullanılmasında okul türlerine göre farklılaşma var mıdır?” sorusuna ilişkin sonuçlar Tablo 7’de sunulmuştur.

Tablo 7. Coğrafi Bilgi ve Becerileri Uygulama Düzeylerinin Okul Türlerine Göre Karşılaştırılması

	Okul Türleri	N	\bar{X}	Ss	Var. K.	KT	sd	KO	F	p
Coğrafi Bilgi ve Becerileri Uygulama Düzeyleri	Fen Lisesi	152	3,710	,305	G.Arası	33,944	4	8,486	37,256	,000
	Anadolu Lisesi	156	3,414	,491	G.İçi	171,290	752	,228		
	Anadolu Mesleki ve Teknik Lise	146	3,104	,559	Toplam	205,234	756			
	Anadolu İmam Hatip Lisesi	157	3,177	,538						
	Özel Lise	146	3,377	,446						

$p < .05$ düzeyinde anlamlıdır.

Tablo 7'deki sonuçlar incelendiğinde araştırmaya katılan öğrencilerin coğrafi bilgi ve becerileri uygulama ve günlük yaşama aktarma düzeyleri bakımından okul türleri değişkenine göre anlamlı düzeyde bir farklılık bulunmaktadır ($p = ,000$). İstatistiksel olarak belirlenen bu anlamlı farklılığın hangi okul türleri arasında olduğunu belirlemek amacıyla Tukey testi uygulanmıştır.

Tablo 8. Okul Türlerine İlişkin Tukey Testi Sonuçları

Okul Türleri (i)	Okul Türleri (J)	$\bar{X}_i - \bar{X}_j$	$Sh_{\bar{X}}$	p
Fen Lisesi	Anadolu Lisesi	,296*	,054	,000
	Anadolu Mesleki ve Teknik Lise	,605*	,055	,000
	Anadolu İmam Hatip Lisesi	,533*	,054	,000
	Özel Lise	,333*	,055	,000
Anadolu Lisesi	Fen Lisesi	-,296*	,054	,000
	Anadolu Mesleki ve Teknik Lise	,309*	,054	,000
	Anadolu İmam Hatip Lisesi	,237*	,053	,000
	Özel Lise	,036	,054	,963
Anadolu Mesleki ve Teknik Lise	Fen Lisesi	-,605*	,055	,000
	Anadolu Lisesi	-,309*	,054	,000
Anadolu İmam Hatip Lisesi	Anadolu İmam Hatip Lisesi	-,072	,054	,680
	Özel Lise	-,272*	,055	,000
	Fen Lisesi	-,533*	,054	,000
Özel Lise	Anadolu Lisesi	-,237*	,053	,000
	Anadolu Mesleki ve Teknik Lise	,072	,054	,680
	Özel Lise	-,200*	,054	,003
	Fen Lisesi	-,333*	,055	,000
Anadolu Mesleki ve Teknik Lise	Anadolu Lisesi	-,036	,054	,963
	Anadolu Mesleki ve Teknik Lise	,272*	,055	,000
	Anadolu İmam Hatip Lisesi	,200*	,054	,003

Okul türleri değişkeninden elde edilen bulgulara göre Tablo 8 oluşturulmuştur. Coğrafi bilgi ve becerileri uygulama düzey ortalamaları en yüksek Fen Lisesinde öğrenim gören öğrencilerdedir ($\bar{X} = 3,710$). Anadolu Lisesi ($\bar{X} = 3,414$) ve özel lise ($\bar{X} = 3,377$); Anadolu Mesleki ve Teknik Lisesi ($\bar{X} = 3,104$) ile Anadolu İmam Hatip Lisesi ($\bar{X} = 3,177$) birbirine yakın ortalamalara sahiptir.

Tukey testi ile farklılık incelenirse;

- ✓ Fen Lisesi öğrencileriyle Anadolu Lisesi, Anadolu Mesleki ve Teknik Lise, Anadolu İmam Hatip Lisesi ve özel lise öğrencileri arasında,
- ✓ Anadolu Lisesi öğrencileriyle Fen Lisesi, Anadolu Mesleki ve Teknik Lise ve Anadolu İmam Hatip Lisesi öğrencileri arasında,
- ✓ Anadolu Mesleki ve Teknik Lisesi öğrencileriyle Fen Lisesi, Anadolu Lisesi ve özel lise öğrencileri arasında,
- ✓ Anadolu İmam Hatip Lisesi öğrencileriyle Fen Lisesi, Anadolu Lisesi ve özel lise öğrencileri arasında,
- ✓ Özel lise öğrencileriyle Fen Lisesi, Anadolu Mesleki ve Teknik Lisesi ve Anadolu İmam Hatip Lisesi öğrencileri arasında anlamlı farklılık olduğu görülmektedir.

Bu anlamlı farklılığın oluşmasının temel nedeni okul türlerine göre öğrenci profilinin de farklılaşmasıdır. Fen Lisesi, Anadolu Lisesi ve özel lise gibi okul türleri, başarı sıralaması yüksek olan öğrenci profiline sahiptir. Bu nedenle öğrenciler coğrafi bilgi ve becerileri daha kolay kavramaktadır. Anadolu Mesleki ve Teknik Lisesi ve Anadolu İmam Hatip Lisesi ise daha çok meslek eğitimi anlamında öğrencilerine bilgi ve beceri kazandırmaktadır. Bu okul türlerinde öncelik meslek eğitimidir. Bu nedenle coğrafya derslerinde coğrafi bilgi ve becerileri öğrencilerin uygulaması ve günlük yaşama aktarması diğer okul türlerine göre daha düşük bir ortalama sahiptir.

7.4. Bölüm Türü Değişkenine Göre

“Coğrafya derslerinden elde edilen bilgi ve becerilerin günlük hayatta kullanılmasında okudukları bölüme göre farklılaşma var mıdır?” sorusuna ilişkin sonuçlar Tablo 9’da görülmektedir.

Tablo 9. Coğrafi Bilgi ve Becerileri Uygulama ve Günlük Yaşama Aktarma Düzeylerinin Bölümlere Göre Karşılaştırılması

	Bölümler	N	\bar{X}	Ss	Var. K.	KT	sd	KO	F	p
Coğrafi Bilgi ve Becerileri Uygulama Düzeyleri	Sözel	71	3,172	,525	G.Arası	9,197	2	4,598	17,860	,000
	Sayısal	166	3,598	,514	G.İçi	96,554	375	,257		
	Eşit	141	3,427	,489	Toplam	105,751	377			

$p < .05$ düzeyinde anlamlıdır.

Tablo 9’daki bulgular incelendiğinde araştırmaya katılan öğrencilerin coğrafi bilgi ve becerileri uygulama düzeyleri okumakta oldukları bölüm değişkenine göre anlamlı düzeyde farklılaştığı görülmektedir ($p = ,000$). İstatistiksel olarak belirlenen anlamlı farklılığın hangi bölümler arasında olduğunu belirlemek amacıyla Tukey testi (Tablo 10) uygulanmıştır.

Tablo 10. Bölümlere İlişkin Tukey Testi Sonuçları

Bölüm (i)	Bölüm (j)	$\bar{X}_i - \bar{X}_j$	$Sh_{\bar{X}}$	P
Sözel	Sayısal	-,426*	,071	,000
	Eşit Ağırlık	-,255*	,073	,002
Sayısal	Sözel	,426*	,071	,000
	Eşit Ağırlık	,170*	,058	,010
Eşit Ağırlık	Sözel	,255*	,073	,002
	Sayısal	-,170*	,058	,010

Tukey testi sonuçlarına göre sözel bölümü öğrencileri ile sayısal ve eşit ağırlık bölümü öğrencileri arasında; sayısal bölümü öğrencileri ile sözel ve eşit ağırlık bölümü öğrencileri arasında; eşit ağırlık bölümü öğrencileri ile sözel ve sayısal bölümü öğrencileri arasında anlamlı bir farklılık olduğu görülmektedir. Ayrıca sayısal bölümü öğrencilerinin coğrafi bilgi ve becerileri uygulama ve günlük yaşama aktarma düzeyleri ($\bar{X}=3,598$) nispeten eşit ağırlık ($\bar{X}=3,427$) ve sözel ($\bar{X}=3,172$) bölümü öğrencilerinden fazladır.

Sayısal bölümünde okuyan öğrencilerin matematiksel zekâ düzeyleri diğer bölümlere oranla nispeten daha yüksektir. Bu nedenle günlük yaşamda problem çözme becerileri daha iyi durumda olduğu söylenebilir. Coğrafi düşüncenin başlıca ilkelerinden nedensellik ilkesini diğer bölümlere oranla daha rahat kavrayıp

günlük yaşamla ilişkilendirmektedirler. Sayısal bölümün devamında eşit ağırlık bölümünü okuyan öğrenciler gelmektedir. Eşit ağırlık bölümünü okuyan öğrenciler diğer bölümlere kıyasla coğrafi bilgi ve beceriler günlük yaşama aktarmada daha iyi durumdadırlar. Sözel bölümü okuyan öğrencilerin ise sosyal zekâları daha yüksektir. Coğrafya dersinin bazı kazanımlarını günlük yaşamla yeterli seviyede ilişkilendiremedikleri sonucu ortaya çıkmıştır.

7.5. Aile Eğitim Durumu Değişkenine Göre

“Coğrafya derslerinden elde edilen bilgi ve becerilerin günlük hayatta kullanılmasında ebeveynlerin eğitim durumuna göre farklılaşma var mıdır?” sorusuna ilişkin sonuçlar Tablo 11’de görülmektedir.

Tablo 11. Coğrafi Bilgi ve Becerileri Uygulama ve Günlük Yaşama Aktarma Düzeylerinin Ebeveynlerin Eğitim Düzeylerine Göre Karşılaştırılması

	Eğitim Düzeyleri	N	\bar{X}	Ss	Var. K.	KT	sd	KO	F	p
Baba Eğitim Durumu	İlkokul	173	3,213	,559	G.Arası	9,464	4	2,366	9,100	,000
	Ortaokul	270	3,339	,526	G.İçi	191,112	735	,260		
	Lise	233	3,419	,479	Toplam	200,576	739			
	Üniversite	58	3,648	,392						
Anne Eğitim Durumu	Lisansüstü	6	3,381	,407						
	İlkokul	242	3,273	,541	G.Arası	10,381	4	2,595	10,145	,000
	Ortaokul	277	3,318	,519	G.İçi	186,230	728	,256		
	Lise	163	3,485	,456	Toplam	196,610	732			
	Üniversite	47	3,701	,374						
	Lisansüstü	4	3,488	,524						

p<.05 düzeyinde anlamlıdır.

Tablo 11’e göre, anne ve babaların eğitim düzeylerine bakıldığında genel olarak coğrafi bilgi ve becerileri uygulama ve günlük yaşama aktarma düzeylerinin kademeli olarak arttığını, nispeten en düşük ortalamaların ilkökul mezunu olan anne ($\bar{X}=3,273$) ve babalarda ($\bar{X}=3,213$), yüksek ortalamaların ise daha çok üniversite mezunu olan anne ($\bar{X}=3,701$) ve babalarda ($\bar{X}=3,648$) olduğu görülmektedir. Ayrıca Tablo 11’deki veriler incelendiğinde araştırmaya katılan öğrencilerin coğrafi bilgi ve becerileri uygulama düzeyleri ebeveynlerin eğitim durumlarına göre anlamlı düzeyde farklılaştığı görülmektedir (p=,000). Bu anlamlı farklılığın hangi eğitim düzeyleri arasında olduğunu belirlemek amacıyla Tukey testi uygulanmıştır (Tablo 12) ve detaylı şekilde incelenmiştir.

Ebeveynlerin eğitim durumu değişkenine göre Tukey testi sonucu incelendiğinde öğrencilerin babalarının eğitim düzeyleri ilkökul, lise ve üniversite mezunları arasında; ortaokul ve üniversite mezunları arasında; lise ve üniversite mezunları arasında anlamlı farklılık olduğu görülmüştür. Öğrencilerin annelerinin eğitim düzeylerinde ise ilkökul, lise ve üniversite mezunları arasında; ortaokul ve üniversite mezunları arasında; lise ve ortaokul mezunları arasında anlamlı bir farklılık söz konusudur.

Üniversite mezunu babalar ilkökul, ortaokul ve lise mezunu babalara; üniversite mezunu anneler ise ilkökul, ortaokul mezunu annelere göre çocuklarının akademik başarısının nispeten daha fazla dikkate almaktadır. Bu durum öğrencilerin coğrafi bilgi ve becerileri günlük yaşama aktarma becerisini etkilemektedir. Ebeveynlerin eğitim seviyesinin artması, çocuklarını ve dolayısıyla öğrencileri de akademik anlamda etkilemektedir.

Tablo 12. Ebeveynlerin Eğitim Düzeylerine İlişkin Tukey Testi Sonuçları

Baba Eğitim Durumu (i)	Baba Eğitim Durumu (j)	$\bar{X}_i - \bar{X}_j$	$Sh_{\bar{X}}$	p	Anne Eğitim Durumu (i)	Anne Eğitim Durumu (j)	$\bar{X}_i - \bar{X}_j$	$Sh_{\bar{X}}$	p
İlkokul	Ortaokul	-.126	,049	,083	İlkokul	Ortaokul	-,044	,044	,854
	Lise	-,206*	,051	,001		Lise	-,211*	,051	,000
	Üniversite	-,434*	,077	,000		Üniversite	-,428*	,080	,000
	Lisansüstü	-,167	,211	,933		Lisansüstü	-,215	,254	,917
Ortaokul	İlkokul	,126	,049	,083	Ortaokul	İlkokul	,044	,044	,854
	Lise	-,079	,045	,401		Lise	-,167*	,049	,008
	Üniversite	-,308*	,073	,000		Üniversite	-,383*	,079	,000
	Lisansüstü	-,041	,210	1,000		Lisansüstü	-,170	,254	,963
Lise	İlkokul	,206*	,051	,001	Lise	İlkokul	,211*	,051	,000
	Ortaokul	,079*	,045	,401		Ortaokul	,167*	,049	,008
	Üniversite	-,228*	,074	,020		Üniversite	-,216	,083	,074

Üniversite	Lisansüstü	,038	,210	1,000	Üniversite	Lisansüstü	-,003	,25	1,000
	İlkokul	,434*	,077	,000		İlkokul	,428*	,080	,000
	Ortaokul	,308*	,073	,000		Ortaokul	,383*	,079	,074
	Lise	,228*	,074	,020		Lise	,216	,083	,928
Lisansüstü	Lisansüstü	,267	,218	,739	Lisansüstü	Lisansüstü	,213	,263	,917
	İlkokul	,167	,211	,933		İlkokul	,215	,254	,963
	Ortaokul	,041	,210	1,000		Ortaokul	,170	,254	1,000
	Lise	-,038	,210	1,000		Lise	,003	,255	,928
	Üniversite	-,26	,218	,739		Üniversite	-,213	,263	

8. ÖĞRENCİLERİN COĞRAFYA DERSİNE AİT BİLGİ VE BECERİLERİ UYGULAMA VE GÜNLÜK YAŞAMA AKTARMA DÜZEYLERİ

“Coğrafya derslerinden elde edilen bilgi ve becerilerin günlük hayatta kullanılmasında öğrenciler kendilerini yeterli görmekte midir?” sorusuna ilişkin elde edilen analizler Tablo 13’de yer almaktadır.

Tablo 13. Katılımcıların Coğrafya Dersine Ait Bilgi ve Becerileri Uygulama ve Günlük Yaşama Aktarma Düzeyleri

	n	\bar{X}	Ss
Coğrafi Bilgi ve Beceri Düzeyleri	757	3,35	,521

Araştırmaya katılan öğrencilerin coğrafya derslerinden elde ettiği bilgi ve beceri düzeylerini belirlemek amacıyla Frequencies analizi yapılmıştır. Öğrencilerin coğrafi bilgi ve beceri düzeyleri 5 üzerinden 3,35 ortalamaya sahiptir. Tablo 1’e göre bu düzey; “Orta” olarak ifade edilmektedir. Bu durumda öğrencilerin coğrafi bilgi ve becerileri günlük hayatta uygulama düzeylerinin yeterli seviyede olmadığı sonucuna varılmıştır.

9. TARTIŞMA

Araştırmanın amacı ortaöğretim öğrencilerinin coğrafi bilgi ve becerileri günlük hayata aktarma durumlarını ortaya koymaktır. Bu amaç doğrultusunda geliştirilen anket formundan yararlanarak elde edilen veriler analiz edilmiştir.

Öğrencilerin coğrafya dersinden elde ettikleri bilgi ve becerileri günlük hayata aktarırken buldukları sınıf düzeyleri, okumakta oldukları okul türleri, okumakta olduğu bölümler, ebeveynlerin eğitim durumları arasında anlamlı bir farklılık bulunurken, öğrencilerin cinsiyetleri arasında anlamlı bir farklılık bulunmamaktadır.

Araştırmaya katılan öğrencilerde Doğal Sistemler, Beşeri Sistemler, Küresel Ortam: Bölgeler ve Ülkeler ve Çevre ve Toplum ünitesine ait kazanımlar çerçevesinde bilgi ve beceriler sorgulanmıştır. Özellikle Fiziki Coğrafyaya ait ünite konuları içerisinde yer alan kazanımlar 2,60-3,39 ortalamalara sahiptir. Bu durum Fiziki Coğrafyaya ait coğrafi bilgi ve becerileri günlük hayata “Orta” düzeyde aktardıklarını göstermektedir.

Özgen (2011) tarafından yapılan araştırmada; Fiziki Coğrafya konularının sınıfta daha çok anlatım (klasik) yöntemi ile öğrencilere aktarılması, coğrafya eğitiminin amacına ulaşması bakımından uygun olmadığını belirtmiştir. Ülkemizde yıllardır coğrafya derslerinde önde gelen bu öğretim metodu; öğrencileri ezberciliğe yöneltmekte, bu da bilgi ve becerilerin günlük yaşama aktarılmasına engel olmaktadır.

Beşeri ve Ekonomik Coğrafyaya ait ünite konuları kapsamında yer alan kazanımlar öğrenciler arasında genel olarak 3,40- 4,19 ortalamaya sahiptir. Bu ortalama; Beşeri ve Ekonomik Coğrafyaya ait bilgi ve becerileri günlük hayata “Yüksek” düzeyde aktardıklarını göstermektedir.

Ertoğral (2019) tarafından yapılan araştırmada Beşeri Coğrafyanın merkezinde insan ve çevre etkileşiminin yer aldığı ve Beşeri Coğrafyanın öğrencileri hayata hazırlama konusunda önemli bir yere sahip olduğu belirtilmiştir. Çevre açısından daha duyarlı bireyler yetiştirilmesinde Beşeri Coğrafya konularına daha çok iş düşüğüne araştırmasında yer vermiştir. Özellikle nüfus, yerleşme, sanayi, tarım, ulaşım ve ticaret gibi konular günlük yaşamda daha çok yer buldukları için bu konu başlıklarında öğrencilerin bilgi ve beceri düzeylerinin de daha yüksek olduğu ifade edilmiştir.

Araştırmada kullanılan anket formundaki maddelerin yaklaşık % 50’si “Orta düzeyde katılıyorum” yanıt almıştır. Bu sonuç yeterli düzeyde öğrencilerin coğrafi bilgi ve becerileri günlük yaşama aktaramadıklarını göstermektedir. Akınoğlu (2005)’un yapmış olduğu araştırmada da bu bulgulara benzer sonuçlar elde etmiştir. Akınoğlu’na göre coğrafya eğitimi yeterli düzeyde amacına ulaşmamaktadır. Çünkü öğrencinin

yaşantısıyla bütünleşmemektedir. Araştırmacı, yeterli düzeyde ve profesyonelce hazırlanmış program için yeterli donanım ve bilgiye sahip öğretmenlere ihtiyaç olduğunu belirtmiştir. Coğrafya eğitim ve öğretimi uygulamalı bir biçime dönüştürülmelidir önerisini getirerek coğrafya eğitiminin etkililiğinin artmasını istemektedir. Bu konu hakkında diğer bir araştırmayı da Akşid ve Şahin (2011) gerçekleştirmiştir. Akşid ve Şahin'e göre coğrafi bilgi ve beceriler öğretmenlerden öğrenciye doğrudan aktarılmaktadır. Bu durum öğrencilerin bilişsel, duyuşsal ve psikomotor alanlardaki kazanımlarının istenilen seviyede olmasına engel olmaktadır. Öğrenci bilgiyi ve beceriyi yapılandırmadığında öğrenilen bilgiler günlük hayata transfer edilememektedir.

Ortalaması en düşük maddelere bakıldığında özellikle bazı kavramların öğrenciler tarafından bilinmediği ya da anlaşılmadığı dikkati çekmektedir. Kozmopolit, ısı adası ve izohips gibi kavramları tam anlamıyla kavrayamadıkları, harita bilgisi, ölçek hesaplamaları, sıcaklık, dünyanın şekli ve hareketleri konularında öğrenme ve kavrama açısından zorlandıkları ortaya çıkmıştır. Ballı (2009) tarafından yapılan çalışmada da öğrencilerin fiziki coğrafya konularını kavramakta zorluk çektiği belirtilmiştir. Derslerde öğretmenlerin genellikle kullandıkları yöntem anlatım ve soru-cevap yöntemi iken zaman zaman da gezi gözlem yöntemi kullanılmaktadır. Öğrencilerin yaparak ve yaşayarak öğrenme fırsatı buldukları yöntem ve teknikler kullanıldığında daha kalıcı öğrenmelerin gerçekleşeceği sonucuna ulaşılmıştır.

Öğrencilerin coğrafi bilgi ve becerileri günlük hayata aktarma konusunda en iyi olduğu konuların başında doğal afetler gelmektedir. Özellikle afet ülkesi olmamız ve öğrencilerin yaşadıkları şehir olan İstanbul'un deprem riskinin yüksek olması öğrencilerin afet konusunda hazırbulunuşluk seviyesinin yüksek olmasını sağlamıştır. Bununla birlikte gündemde sel, çığ, erozyon gibi afetlerin yer alması da öğrencilerin afetler konusunda hazırbulunuşluk seviyelerini yüksek tutmaktadır. Daha sonra Türkiye'de tarım, sanayi, ulaşım ve ticaret gibi ekonomik sektörlerin öğrenciler tarafından nispeten daha kolay kavrandığını, bunlara günlük yaşamlarında daha çok yer verdikleri sonucuna ulaşılmıştır. Yapılan çalışmada öğrencilerin yüksek oranda coğrafi bilgi ve becerileri günlük hayata aktaramadıkları ya da aktarmada zorlandıkları anlaşılmıştır.

Tomal (2009) tarafından kaleme alınan makalede doğal afetlerin ülkemize etkilerinin büyük olduğunu ve bu konuda öğrencilerin bilinçli olmasının önemini ifade etmektedir. Öğrencilerin afetlere karşı alınacak tedbirleri yüksek oranda bildiğini belirtmiştir. Öğrencilerin sanayi kolları hakkında derslerde edindikleri bilgileri, kısmen kullanabildiklerini; tükettikleri tarımsal ürünlerin nerede üretildiği hakkında yüksek oranda yorum yapabildiklerini çalışmada yer vermiştir. Fakat ortaöğretim öğrencilerinin günlük hayatta kullanılabilecekleri temel coğrafi bilgi ve beceriler konusunda "kısmen" yeterli oldukları sonucuna ulaşılmıştır.

10. SONUÇ VE ÖNERİLER

Araştırma sorularından biri olan "Coğrafi bilgi ve becerilerin günlük hayatta kullanılmasında öğrenciler kendilerini yeterli görmekte midir?" sorusuna verilen cevaplardan öğrencilerin 5 üzerinden 3,35 ortalamaya sahip olduğu ortaya çıkmıştır. Bu "Orta" düzeyde bir sonuçtur. Bu durumda öğrencilerin coğrafi bilgi ve becerileri uygulama ve günlük hayata aktarma düzeylerinin yeterli seviyede olmadığı sonucuna varılmıştır.

Araştırmadan elde edilen bulgulara göre öğrencilerin coğrafi bilgi ve becerileri günlük hayata aktarma düzeyleri ile cinsiyet değişkeni açısından anlamlı bir farklılık bulunmamaktadır. Öğrencilerin kadın ya da erkek olması coğrafi bilgi ve becerileri günlük hayata aktarma düzeylerinde etkili olan bir değişken olmadığı sonucuna varılmıştır.

Ankete katılan öğrencilerinin coğrafi bilgi ve becerileri günlük hayata aktarma düzeyleri sınıf düzeyi değişkenine göre anlamlı düzeyde bir farklılaşma gösterdiği sonucuna varılmıştır. Öğrencilerin coğrafi bilgi ve becerileri günlük hayatta uygulama düzeyleri 9. sınıftan 10, 11 ve 12. sınıfa doğru arttığı görülmektedir.

Ortaöğretim öğrencilerinin coğrafi bilgi ve becerileri günlük hayatta uygulama düzeyleri okul türleri değişkenine göre anlamlı düzeyde bir farklılık göstermektedir. En yüksek ortalamaya sahip lise Fen Lisesi olurken devamında Anadolu Lisesi, özel lise, Anadolu İmam Hatip Lisesi, Anadolu Mesleki ve Teknik Lise gelmektedir. Fen Lisesi öğrencilerinin coğrafi bilgi ve becerileri günlük hayata daha başarılı bir şekilde aktardıkları, Anadolu Mesleki ve Teknik Lise öğrencilerinin ise coğrafi bilgi ve becerileri günlük hayata aktarmada en düşük seviyeye sahip okul türü olduğu sonucuna varılmıştır.

Ortaöğretim öğrencilerinin coğrafi bilgi ve becerileri günlük hayata aktarma düzeyleri okumakta oldukları bölüm değişkenine göre anlamlı düzeyde farklılaşmaktadır. Elde edilen bulgulara göre sayısal bölümde

okuyan öğrencilerin günlük hayatlarında daha başarılı bir şekilde coğrafi bilgi ve becerileri kullandıkları sonucuna varılmıştır. Ardından eşit ağırlık bölümünde okumakta olan öğrenciler gelirken, günlük hayatlarında coğrafi bilgi ve becerileri nispeten daha az kullanan öğrenciler ise sözel bölüm öğrencileridir.

Ortaöğretim öğrencilerin coğrafi bilgi ve becerileri günlük hayatta uygulama düzeyleri anne ve babaların eğitim düzeyi değişkenine göre anlamlı düzeyde farklılaştığı görülmektedir. Coğrafi bilgi ve becerileri günlük hayatta uygulamada daha başarılı olan öğrenci grubunun aileleri genellikle üniversite mezunu iken, coğrafi bilgi ve becerileri günlük hayatta aktarma düzeyi düşük olan öğrenci grubunun aileleri genellikle ilkokul mezunu olduğu görülmektedir. Bu durumda ailelerin eğitim seviyesi ilkokuldan üniversiteye doğru arttıkça genellikle öğrencilerin coğrafi bilgi ve becerileri günlük hayata aktarmada daha başarılı olduğu sonucuna varılmıştır.

Araştırmadan elde edilen sonuçlara göre öğrencilerin genellikle Fiziki Coğrafyaya ait kazanımları günlük yaşamla tam olarak ilişkilendirememektedir. Öğrencilerin Fiziki Coğrafya kazanımlarına ait maddelerde başarı düzeylerinin orta seviyede olduğu ortaya çıkmıştır. Öğrencilerin Fiziki Coğrafyaya ait konuları kavramakta ve günlük hayata aktarmada zorlandıkları sonucuna varılmıştır.

Araştırmada kullanılan anket formunda Beşeri ve Ekonomik Coğrafyaya ait kazanımlara ilişkin maddelerde yer almaktadır. Ortaöğretim öğrencilerinin Beşeri ve Ekonomik Coğrafya kazanımlarına ait maddelerde daha yüksek ortalamalara sahip olduğu görülmektedir. Bu durum öğrencilerin Beşeri ve Ekonomik Coğrafya konularını nispeten daha kolay kavradıkları ve günlük hayata daha kolay aktardıkları sonucuna varılmıştır.

Araştırmada kullanılan ankette yer alan maddelerin %50'sinde öğrenciler "Ne katılıyorum ne de katılmıyorum" cevabını vermiştir. Bu durum katılımcı öğrencilerinin coğrafi bilgi ve becerileri günlük hayata aktarmada kısmen yeterli olduğu, tam anlamıyla coğrafi bilgi ve becerilere hâkim olmadıkları sonucuna varılmıştır. Bu durumun nedeni ise öğrencilerin coğrafi bilgi ve becerileri tam anlamıyla kavrayamaması, günlük yaşamla ilişkilendirememesidir.

Anket formunda en yüksek ortalamaya 4,14 ortalama ile "Bir şehir planına bakarak ya da navigasyon kullanarak şehrin istediğim semtine gidebilirim" şeklinde ifade edilen 3. maddedir. Bu madde öğrencilerin harita becerisini ve kanıt kullanma becerisini ölçmektedir. Harita okuma ve haritada yer şekillerini gösterme bilgisini de sorgulamaktadır. İkinci olarak ortalaması yüksek olan madde; "Deprem sarsıntıları sırasında ne yapmam gerektiğini biliyorum" şeklinde ifade edilen 29. Maddedir. Bu maddeye ilişkin beceri ve bilgi düzeyi 4,07 ortalama sahiptir. Beceri ve bilgi düzeyi "Yüksek" seviyede bulunmuştur. Bu madde öğrencilerde coğrafi sorgulama becerisini ve doğal afetler bilgisini ölçmektedir. Üçüncü olarak ortalaması yüksek olan madde; "Ülkemizde görülen deprem, erozyon, heyelan, fırtına vb. doğal afetlere karşı alınacak tedbirler konusunda görüş belirtebilirim" şeklinde ifade edilen 12. maddedir. Bu maddeye ilişkin beceri ve bilgi düzeyi 3,82 ortalama sahiptir. Beceri ve bilgi düzeyi "Yüksek" seviyededir. Bu madde öğrencilerde coğrafi sorgulama becerisini ölçmekte ve aynı zamanda doğal afetler bilgisini ortaya koymaktadır. Türkiye'de sık sık çeşitli doğal afetler yaşanıyor olması, öğrencilerin özellikle doğal afetler konusunda bilinçli olduğu sonucuna varılmıştır.

En düşük ortalamaya sahip madde ise 2,53 ortalama ile "Yaşadığım ilin kozmopolit yapısında etkili olan faktörleri açıklayabilirim" şeklinde ifade edilen 26. maddedir. Bu madde öğrencilerde coğrafi sorgulama ve gözlem becerisini ölçmektedir. İstanbul'un kozmopolit yapısı hakkında farkındalığı sorgulamaktadır. Bu maddenin ardından en düşük ortalamaya sahip ikinci madde; "İstanbul'da oluşan ısı adasının insan yaşamına etkisini açıklayabilirim" şeklinde ifade edilen 18. maddedir. Bu madde öğrencilerde coğrafi sorgulama becerisini ve kanıt kullanma becerisini ölçmektedir. Isı adası kavramını sorgulayan bu maddeye ilişkin beceri ve bilgi düzeyi 2,75 ortalama sahiptir. Bu maddenin ardından üçüncü olarak en düşük ortalamaya sahip madde ise "İzohips (Eş yükselti eğrisi) yöntemi ile çizilmiş bir topografya haritasında yeryüzü şekilleri hakkında çıkarımlarda bulunabilirim" şeklinde ifade edilen 6. maddedir. Bu maddeye ilişkin beceri ve bilgi düzeyi 2,79 ortalama sahiptir. Beceri ve bilgi düzeyi "Orta" seviyede gerçekleşmiştir.

Araştırma kapsamında yer alan maddelerde bazı kavramlar (kozmpolit, ısı adası, izohips) sorgulanmaktadır. Ortaöğretim öğrencilerinde bazı kavramların tam anlaşılmadığı sonucuna varılmıştır. Bu durumun nedeni olarak öğrencilere bu tür kavramların yabancı gelmesi ve günlük yaşamlarında sık rastlanmamasıdır. Günlük yaşamlarında bu tür kavramlarla pek yüzleşmeyen öğrenciler için kozmpolit, ısı

adası, izohips kavramlarını sadece coğrafya derslerinde duymaları kavramları öğrenmeleri açısından yeterli olamamıştır.

Ortaöğretim öğrencilerinin en çok zorlandıkları konuların başında dünyanın şekli ve hareketleri, harita bilgisi ve iklim bilgisi gelmektedir. Coğrafi bilgileri günlük hayata aktarmada daha az sorun yaşadıkları konular ise doğal afetler, tarım, sanayi, turizm ve ulaşım gibi konulardır.

Öğrencilerin gezip görmek istedikleri mekânları ya da destinasyonları belirlerken coğrafi konum, iklim bilgisi, doğal ve beşeri çekicilikler ve ülkelerin gelişmişlik özellikleri gibi coğrafi bilgilerinden yararlanacakları sonucuna ulaşılmıştır.

Öğrencilerin yaşadıkları kentsel sorunlara çözüm ararken; çevre düzenlemelerine ihtiyaç duydukları, alt yapı sorunlarının giderilmesi, optimum nüfus miktarı uygulanması, CBS ve uzaktan algılama yöntemleri ile sorunlara çözüm aranması gerektiği sonucuna ulaşılmıştır. Gözlem ve coğrafi sorgulama becerisi ile çözüm yolları arayacaklarını belirtmişlerdir.

Öğrencilerin coğrafya derslerinden elde ettikleri bilgileri yaşamları boyunca; konum bulmada, seyahat kararları sırasında, ülke siyasetinde, yaşayacakları alanları belirlemede ve afet yönetiminde kullanacakları sonucuna varılmıştır.

Katılımcıların coğrafi bilgi ve becerileri günlük yaşamda kullanmak istediğinde karşılaşılan sorunların başında coğrafi bilgi ve beceri yetersizliğinin geldiği ifade edilmiştir. Öğrencilerin okullarda öğrendikleri coğrafi bilgi ve becerileri hangi alanda kullanacaklarını bilemedikleri için günlük yaşamlarında yer veremediklerini, bazı kavramları ise günlük yaşama aktaracak ölçüde öğrenemedikleri tespit edilmiştir.

Coğrafi bilgi ve becerilere günlük yaşamda daha fazla yer verilmesi için getirilen öneriler şunlardır:

1- Coğrafi kazanımları oluşturma sürecinde yakın çevre konularına daha çok yer verilmelidir. Böylece öğrenciler yakın çevresini daha iyi analiz ederek çevresinden nasıl yararlanacağını öğrenebilirler.

2- Anlatım ve soru cevap yöntemi gibi klasik yöntemler yerine problem çözme, gezi gözlem, örnek olay ve proje tabanlı öğrenme gibi çağdaş öğretim yaklaşımları derslerde daha aktif bir şekilde kullanılmalıdır. Böylece öğrenciler kazanımları gündelik yaşamlarına transfer edebileceklerdir.

3- Coğrafya dersine yönelik algı; çevredeki, ülkemizdeki ve dünyadaki coğrafi unsurları ezberlemekten ibarettir yerine coğrafyanın stratejik güç olduğu, dünyayı ve insanları bilmek ve anlamanın anahtarı olduğu üzerine değiştirilmelidir. Böylece coğrafya derslerine verilen önem artacaktır.

4- Coğrafi bilgi ve becerilerin günlük yaşama aktarılması, başka bir ifade ile transfer edilmesi çerçevesinde dersler kurgulanmalı ve işlenmelidir. Öğrenilen bilgiler öğrencilerin günlük hayatlarına aktarılmaz ise gereksiz bilgi yığını haline gelecektir. Ayrıca güncellik ilkesi gereği konular sürekli olarak günümüz dünyasına uygun olarak örneklendirilmeli ve fırsat eğitimleri yapılmalıdır.

5- Coğrafya dersi öğretim programında arazi çalışmalarına yer verilmiştir. Fakat okulların maddi olanakları, öğretmenlerin yoğun ders programları, arazi çalışmaları için izin almanın kolay olmayışı gibi nedenler coğrafi gezilerin yeterince yapılamamasına yol açmaktadır. Gezi- gözlem yöntemi ile coğrafi bilgi ve beceriler daha kalıcı hale gelecektir. Böylece öğrenciler günlük hayatlarında coğrafya derslerinden edindikleri bilgi ve becerileri daha fazla kullanılacaktır.

6- Coğrafi bilgi ve becerilerin günlük yaşamda daha etkili kullanılması adına getirilen önerilen başında coğrafi bilinç geldiği sonucuna varılmıştır. Coğrafya dersi ders saatinin yetersizliği özellikle 9. ve 10. sınıf öğrencileri tarafından dile getirilmiştir. Ayrıca coğrafya eğitiminin sadece okullarda verilmesinin yeterli olmadığı ve halk arasında da coğrafi bilinç kazandırma çalışmaları yapılması gerektiği sonucuna varılmıştır.

KAYNAKÇA

Akinoğlu, O. (2005). "Coğrafya Eğitiminin Etkililiği ve Sorunları." Marmara Coğrafya Dergisi, (12): 77-96.

Akinoğlu, O. (2006). "Coğrafya Eğitimi ve Toplum." Marmara Coğrafya Dergisi, (13): 25-49.

Akşid, F. & Şahin, C. (2011). "Coğrafya Öğretiminde Aktif Öğrenmenin Akademik Başarı ve Tutum Üzerine Etkisi." Batı Anadolu Eğitim Bilimleri Dergisi, 2 (4): 1-26.

- Aydın, H. & Yaşar, O. (2020). “2005 ve 2017 Coğrafya Dersi Öğretim Programlarına Göre Yazılmış Coğrafya Ders Kitaplarının Değerler Eğitimi Yaklaşımları Açısından Karşılaştırılması.” *Journal of Social and Humanities Sciences Research*, 7(60): 2826-2842.
- Ballı, A. (2009). “9. Sınıf Fiziki Coğrafya Konuları Öğretiminde Gezi Gözlem Yönteminin Önemi: Bağcılar İlçesi Örneği”, Yüksek Lisans Tezi, Marmara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, İstanbul.
- Bozyiğit, R. & Akça, D. (2017). “Coğrafya Öğretiminde Coğrafi Sorgulama Becerisinin Öğrencilerin Tutum ve Başarıları ile Öğrenmenin Kalıcılığı Üzerine Etkisi.” *Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, (38): 72-85.
- Çağlayantaş, Y. (2008). “Ortaöğretim Coğrafya Ders Kitaplarında Güncellik İlkesinin İncelenmesi”, Yüksek Lisans Tezi, Marmara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, İstanbul.
- Çepni, O. & Aydın, F. (2018). Coğrafya Öğretmenlerinin Hizmet İçi Eğitime İlişkin Görüşleri. A. Meydan (Ed.), *International Geography Education Symposium* içinde (s.362-373). Hacı Bektaş Veli Üniversitesi, Nevşehir.
- Doğanay, H. (2002). *Coğrafya Öğretim Yöntemleri, Ortaöğretimde Coğrafya Eğitiminin Esasları*. Erzurum: Aktif Yayınevi.
- Ertoğral, O. (2019). “Beşeri Coğrafya Konularının Öğretiminde Coğrafi Bilgi Sistemlerinin Kullanımına Yönelik Örnek Uygulamalar”, Yüksek Lisans Tezi, Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- Kayalı, H. (2008). “Sosyal Bilgiler Dersinde Marmara ve Ege Bölgeleri Konularının Öğrenilmesi ve Öğretilmesinde Yakından Uzağa İlkesi ve Diğer Faktörlerinin Etkisi.” *Marmara Coğrafya Dergisi*, (18), 134-148.
- Milli Eğitim Bakanlığı (MEB) (2005). *Coğrafya Dersi Öğretim Programı, 2005*. MEB Talim Terbiye Kurulu Başkanlığı, Ankara.
- MEB (2018). *Coğrafya Dersi Öğretim Programı, 2018*. MEB Talim Terbiye Kurulu Başkanlığı, Ankara.
- Memişoğlu, H. & Öner, G. (2013). “Sosyal Bilgiler Dersinde Öğrenci ve Öğretmen Görüşlerine Göre Coğrafya Konularının Öğretimi.” *Eğitim ve Öğretim Araştırmaları Dergisi*, 2(3): 347- 366.
- Özgen, N. (2011). “Fiziki Coğrafya Dersi Öğretim Metoduna Farklı Bir Yaklaşım: Gezi- Gözlem Destekli Öğretim.” *Marmara Coğrafya Dergisi*, 0(23): 373-388.
- Şahin, C. (2001). *Türkiye’de Coğrafya Öğretimi*. Ankara: Gündüz Eğitim.
- Şahin, B. (2019). “2005 ve 2018 Coğrafya Dersi Öğretim Programlarına Yönelik Karşılaştırmalı Bir Değerlendirme.” *Türk Eğitim Bilimleri Dergisi*, 17(1): 81-102.
- Sözen, E. (2018). “2005 ve 2018 Coğrafya Dersi Öğretim Programlarında (CDOP) Yapılan Değişikliklerin Karşılaştırılması.” *Akdeniz Eğitim Araştırmaları Dergisi*, 12(26): 199-216.
- Taş, H. İ. (2008). “Coğrafi Beceriler ve Bunları Öğrencilere Kazandırma Yolları.” *Doğu Coğrafya Dergisi*,13(20): 46 58.
- Tomal, N. (2009). “Coğrafya Derslerinde Edinilen Bilgilerin Günlük Hayatta Kullanılma Durumları.” *Kastamonu Eğitim Dergisi*, 17(1): 229-240.
- Turan, İ. (2002). “Lise Coğrafya Derslerinde Kavram ve Terim Öğretimi ile İlgili Sorunlar.” *Gazi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 22(2): 67-84.
- Yılmaz, K. (2021). “Coğrafi Bilgi ve Becerileri Günlük Yaşama Aktarma Durumlarının İncelenmesi: Bağcılar İlçesi Örneği.”, Yüksek Lisans Tezi, ÇOMU Lisansüstü Eğitim Enstitüsü, Çanakkale.